

Qüvvət elmdədir...

Nizami Gəncəvi

НАУКА
SCIENCE

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

№ 17 (1371)

Cümə, 12 may 2023-cü il

Qəzet 1984-cü ildən nəşr olunur

Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Ulu Öndər Heydər Əliyevin Fəxri xiyabanda məzarını ziyarət ediblər

Mayın 10-u müasir müstəqil Azərbaycanın memarı və qurucusu, xalqımızın dahi oğlu və Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin ana-dan olmasının 100-cü ildönümündür.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Ulu Öndərin məzarını ziyarət etmek üçün Fəxri xiyabana geldilər. Burada fəxri qaroval dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyev Ümummilli Lider Heydər Əliyevin məzəri önüne əklil qoydu, Ulu Öndərin xatirəsini ehtiramla andı.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndi.

Birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Ümummilli Liderin xatirəsini dərin hörmətlə yad etdilər.

Sonra dövlətimizin başçısı, birinci xanım və ailə üzvləri Ulu Öndərin ömür-gün yoldaşı, görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın xatirəsini yad edərək məzəri üzərinə gül dəstələri qoymalar.

Tanınmış dövlət xadimi Əziz Əliyevin və professor Tamerlan Əliyevin də xatirələri yad olunub.

Azərbaycan Respublikasının

- Əriz bacılar və qardaşlar.

Bu gün Azərbaycan Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyini qeyd edir. Bildiyiniz kimi, 2023-cü il mənim Sərəncamımla "Heydər Əliyev İli" elan olunmuşdur. İlin əvvəlindən bu günə qədər və ilin sonuna qədər həm ölkəmizdə, həm müxtəlif ölkələrdə bir çox tədbirlər keçirilmişdir və keçiriləcəkdir. Azərbaycan öz böyük oğlunun xatirəsinə böyük hörmətlə yanaşır.

Mən bu təbrik müraciətimi Bakıdan da edə bilərdim. Amma hesab etdim ki, mən bu gün burada olmaliyam, Şuşada olmaliyam, bu bınanın önündə olmaliyam. Şuşa Zəfərimizin rəmziidir, Şuşa Zəfərimizin tacıdır. Şuşa işğaldən azad olunanda, bax, bu meydanda qəhrəman Azərbaycan herçiləri mənə Şuşanın azad olunması ilə bağlı raport vermişlər. Bu bınanın damında Azərbaycan Bayrağı qaldırılmışdır və Şuşanın azad olunması bizim tarixi Zəfərimizin əsas hissəsi idi. Bildiyiniz kimi, ondan bir gün sonra Ermenistan kapitulyasiya aktına imza atmışdır.

İl başlayandan Ulu Öndərin həyatı, fəaliyyəti ilə bağlı bir çox tədbirlər keçirilir, müzakirələr aparılır. Eyni zamanda, hesab edirik ki, biz bu yubiley tədbirlərindən gələcəyə baxışı daha da dəqiqləşdirmek üçün istifadə etmeliyik. Mən mayın 2-dən bu günə qədər Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdayam, bir çox tədbirlər keçirilmişdir, 10 kəndin taməli qoyulmuşdur, bir çox açılışlar həyata keçirilmişdir. On günə yaxın Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda olarken bir daha əyani şəkildə görürəm ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur dirçərilir, yollar, körpüller, tunellər, elektrik stansiyaları, su anbarları, məktəblər, xəstəxanalar, yaşayış binaları, məscidlər inşa edilir, yenidən qurulur və ya temir olunur, elektrik xətləri çəkilir. Bütün bu quruculuq işlərinin teməlində Azərbaycan xalqının maraqları dayanır.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin en böyük arzusu Şuşanı, Qarabağı və Zəngəzuru azad görmək idi. Biz onun və bütün Azərbaycan xalqının, bütün dünya azərbaycanlılarının arzusunu çin etdik.

Heydər Əliyev bütün dövrlərdə öz doğma xalqına sədaqətlə xidmət etmişdir. Sovet Azərbaycanı dövründə - 1969-82-ci illərdə Azərbaycanı ən geridə qalmış yerlərdən ən qabaqcıl yerlərə getirib çıxarmışdır. Müstəqil Azərbaycanın sənaye və iqtisadi potensialı məhz o illərdə formalaşmışdır. Məhz o illərdə yetişmiş kadrlar müstəqil Azərbaycanda və bu gün də fəaliyyət göstərək bizim ümumi inkişafımızı təmin edirlər.

Heydər Əliyev 1982-87-ci illərdə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının Siyasi Bürosunun üzvü və Sovet Hökuməti sədrinin birinci müavini kimi daim Azərbaycana öz diqqətini, qayğısını göstərirdi. Məhz bu qayğı və diqqət nəticəsində Azərbaycan o illərdə də uğurla inkişaf edirdi. Azərbaycan xalqının faciələri Heydər Əliyevin siyasi hakimiyətdən getməsindən sonra başlamışdır. 1987-ci ildə istəfa verməsindən iki heftə keçməmiş erməni millətçiləri və onların sovet iqtidarından olan himayədarları ovaxtı. Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin Azərbaycanın tərkibində çıxarıb Ermənistənin tərkibinə verilmesi ilə bağlı məsələ qaldırılmışdır və Azərbaycan xalqının faciələri o gündən başlamışdır.

Şübə yoxdur ki, əger Heydər Əliyev hakimiyətdə təmsil olunsayıdı, heç vaxt erməni millətçiləri bu çirkin əməllərə əl atmağa cürət etməzdilər. Həm erməni millətçiləri, həm də ovaxtı Azərbaycan rəhbərliyində təmsil olunmuş milli satqınlar faktiki olaraq birləşərək Heydər Əliyevə qarşı çirkin şər, böhtən kampaniyası aparmışdır. Heydər Əliyevin gücü, müdrikiyi, ümumiyyətə, Heydər Əliyev amili Azərbaycanı bir çətir kimi qoruyurdu. Baxma yaraq ki, siyasi fəaliyyətdən kənardə qalıb, amma Ulu Öndər hər zaman Azərbaycanın maraqları ilə yaşayırı, ürəyi Azərbaycanla bir döyündür və xalqımız üçün ağır günlərdə - 20 Yanvar faciəsindən sonra yenə də xalqımızın haqqı səsini dünyaya məhz o çatdırmışdır. Yanvarın 21-de Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gelərək öz haqq səsini ucaltmış, sovet hökumətinin, Sovet İttifaqının rehbərliyinin bu qanlı əməlini pisləmiş və bu qırğınlıq bağlı dünyaya bəyanat vermişdir. Mən onun yanında idim, o günü yaxşı xatırla-

yıram, həm faciəvi gün idi, eyni zamanda, qurbanverici bir gün idi. Moskvada yaşayan azərbaycanlılar daimi nümayəndəliyin önüne toplaşmışdır və Heydər Əliyev binaya yaxınlaşanda sanki bir canlı dəhliz açılmışdır. Baxma yaraq ki, o, bütün vəzifelərdən çıxarılmışdır, ona qarşı Azərbaycanda ovaxtı rəhbərlik tərəfindən çirkin kampaniya aparılırdı, sovet metbuatında da çirkin kampaniya aparılırdı, ancaq Azərbaycan xalqının qəlbində o, daim böyük lider kimi yaşayırı.

Bu tarixi çıxışdan sonra, - cüntki Sovet İttifaqının dağılmasına hələ iki ilə yaxın bir vaxt var idi, heç kimin ağısına gəle bilməzdə ki, Sovet İttifaqı iki ildən sonra dağılacaq, yəni, bu bəyanat böyük cəsəret tələb edirdi, əsl vətənpərvərlik tələb edirdi, - təbii ki, bu bəyanatdan sonra Sovet İttifaqının repressiv maşını Heydər Əliyevə qarşı geniş hücumu keçmişdir və onun Moskvada qalması artıq mümkün deyildi. Bir neçə aydan sonra - 1990-ci ilin iyul ayında o, Moskvadan Bakıya gəlmüş, ancaq ovaxtı Azərbaycan rəhbərliyi onu da ona çox görmüşdür. Onun faktoru, güclü lider olması görünür ki, onları yaman narahat edirdi və faktiki olaraq, ona edilən təzyiqlər nəticəsində o, doğduğu şəhərə - Naxçıvana getmiş və orada yamaşağa başlamışdır.

Naxçıvanın da ağır günləri davam edirdi, Naxçıvan tam blokadada idi. Naxçıvanın, ümumiyyətə, gələcəkdə yaşaması ilə bağlı çox böyük təhlükələr var idi. Ermənilər necə ki, Qarabağı ələ keçirməyi planlaşdırıldırlarsa, eləcə də Naxçıvanı da ələ keçirməyi planlaşdırıldırlar. Naxçıvanı işğal etmek onların planlarının tərkib hissəsi idi. Heydər Əliyev Naxçıvanı qorudu, işğaldan qorudu. Erməni düşmənlər yerinə otuzduruldu və Naxçıvan çətin də olsa, blokada şəraitində də olsa yaşayırı, əyilmədi, sənmedi, ayaqda qaldı.

Heydər Əliyevin gələcək fəaliyyəti üçün Naxçıvan dövrünün böyük əhəmiyyəti var. Xalq məhz onu özünə rəhbər seçdi, bu, demokratiyanın əsl təntənəsi idi. Azərbaycan hakimiyəti - həm kommunist, həm dırnaqarası demokrat hakimiyəti hər vəchle çalışırı ki, Heydər Əliyev Naxçıvandən uzaqlaşdırılsın. Naxçıvan demək olar ki, blokadada boğulurdu, onlar isə Naxçıvana qarşı təxribatlar töredirdilər, desant gönderirdilər, çevrilişə cəhd edirdilər. Sanki istəyirdilər ki, Naxçıvan da işğal altına düşün. Ancaq xalq buna imkan vermedi, özləri etrafında six birleşmişdir və bir daha demək isteyirəm, məhz Heydər Əliyevin qətiyyəti, fealiyyəti nəticəsində Naxçıvan torpaqları erməni işğalına məruz qalmadı.

Müstəqilliyyə gedən yol da məhz Naxçıvanan başlamışdır. Məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli Bayrağı Naxçıvan Ali Maclisinin sessiyasında Dövlət Bayrağı kimi təsis edilmişdir. Naxçıvan Muxtar Sovet Sosialist Respublikasının adından "Sovet Sosialist" sözü çıxarılmışdır, Sovet İttifaqının və sonra artıq Rusiyanın herbi birləşməsi olan motoatıcı diviziyaya Naxçıvandan çıxarılmışdır. Heydər Əliyev uzun illər ərzində xidmət etdiyi Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının sıralarından çıxmışdır və faktiki olaraq müstəqilliyyə gedən yol Naxçıvanan başlamışdır.

Eyni zamanda, Azərbaycanın müasir siyasi sistemi də məhz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. 1992-ci ilin noyabrında Naxçıvanda Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması və Heydər Əliyevin partiyaya sədr seçilməsi faktiki olaraq Azərbaycanda müasir siyasi sistemin yaranmasına səbəb olmuşdur. Çünkü Yeni Azərbaycan Partiyası müələtif partiyası kimi yaranmışdır, ovaxtı antimilli iqtidara qarşı müələtif kimi. Bu partiyanın - Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması bütövlükde bütün Azərbaycanda böyük eks-səda vermişdir. Azərbaycanın müxtəlif bölgelərindən partiyaya üzv olmaq istəyənlərin axını müşahidə edildi və qısa müddət ərzində Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycanın aparıcı siyasi qüvvəsinə çevrilmişdir və bu gün də bu, beledir.

Azərbaycanın isə Qarabağ kimi problemi, efsuslar olsun ki, öz həllini tapmırı. Hakimiyətdə olanlar ancaq şəxsi mənəfəyi düşündürdülər, talanlılıq, soyğunuluq, özbaşınlıq, anarxiya, xaos, torpaqlar əldən gedirdi, ovaxtı AXC-Müsavat hakimiyəti isə Ermənistana

yanacaq satırı. Görün, bu insanlar öz xalqına nə dərəcədə nifrətlə yaşışmışlar ki, bu ağır günlerdə öz ciblərini doldurmaq üçün bu çirkin əməllərə də el atmışlar. Hakimiyətdə qalmاق üçün hətta vətəndaş mühərabəsinə də rəvac verdildər. Torpaqlar əldən gedirdi, Şuşa 1992-ci ilin may ayında məhz milli xəyanət və satqınlıq nəticəsində düşmənə təhvil verilmişdir. Şuşa alınmaz qaladır. Bunu hər kəs bilir. Məhz hakimiyətə gəlmək üçün Şuşanı boşaltıldilar. Şuşa işğal olunanından bir ay sonra AXC-Müsavat cütlüyü hakimiyətə gəlmış və öz arzusuna çatmışdır. Ondan sonra faciələrimiz daha da artı. Şuşa işğal olunanından sonra Laçının taleyi də demək olar ki, böyük təhlükə altında idir və on gün sonra Laçın da işğal olundu. 1993-cü ilin aprelində isə Kəlbəcər işğal olundu və beləliklə, Qarabağla Ermənistən arasında coğrafi əlaqə yaradıldı.

Məhz bu ağır dövrə ovaxtı hakimiyət qardaş qanını axıtdı, vətəndaş mühərabəsinə start verdi, təki hakimiyətdə qalsın və öz tələncliq fəaliyyətini davam etdirsin. Xalq isə ayağa qalxdı, xalq Heydər Əliyevi tələb edirdi, ancaq Heydər Əliyevin simasında nicat yolu göründü. O ağır dövrə xalqın tələbi ilə Naxçıvandan Bakıya gələn Heydər Əliyev demək olar ki, gənc müstəqil Azərbaycan dövlətinin, sözün əsl mənasında, xilaskarına çevrilmişdir. Çünkü müstəqilliyyimiz əldən gedirdi, torpaqlar əldən gedirdi, ölkəmizin müxtəlif yerlərində separatlıq baş qaldırıb gedirdi, ölkə parçalanma eştirəsində idir, ölkədə bir çox silahlı birləşmələr faktiki olaraq müxtəlif istiqamətlərə hakimiyət və ya hakimiyət orqanlarını zəbt etmişdilər. Özbaşınlıq, quldurluq, xaos, anarxiya - 1993-cü ilin Azərbaycanı bax, budur. Yəqin ki, gənc nəsil indi bunu kitablardan öyrənə bilir. Amma biz - o dövrü yaşışmış insanlar o günləri yaxşı xatırlayıraq və heç vaxt o günləri unutmamalıyıq.

Heydər Əliyevə göstərilən inam Azərbaycan xalqının müdrikiyini bir dəha göstərdi. Heydər Əliyev 1993-cü ilin oktyabrında böyük səs çoxluğlu ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilmişdir. Dərhal ciddi islahatlara başlanıldı. Siyasi sahədə islahatlar aparıldı, bütün azadlıqlar təmin edildi. AXC-Müsavat cütlüyü tərəfinən tətbiq edilmiş antidemokratik senzura qaydaları ləğv edildi. Azərbaycan dünyaya açıldı, beynəlxalq təcridə son qoyuldu. Çünkü bizim torpaqlarımız işğal altında idik, ancaq ovaxtı hakimiyətini yarımçıq qalmaqda dən-yada elə bir təsəvvür var idi ki, sənki Azərbaycan tecavüzkarlığı. Yəni, böyük diplomatik səyələr göstərildi, Qarabağ həqiqətləri dünya icmiyyətinə çatdırıldı, beynəlxalq təşkilatlar işğalla bağlı ədalətli və bizim mövqeyimizi gücləndirən qərar və qətnamələr qəbul etmişlər.

Aydın idi ki, ölkənin gələcəyi yalnız xarici sərməye hesabına mümkün ola bilər. Çünkü xəzinə boş idi, inflasiya min faizlərə ölçülürdü, sənaye iflic vəziyyətdə idi, hətta neft-qaz sənayesi də faktiki olaraq iflic vəziyyətdə idi. Bele bir vəziyyətdə xarici investorları ölkəyə gətirmək, onları inandırmak böyük siyasi məhərət tələb edirdi. 1994-cü il sentyabrın 20-də imzalanmış "Ösrin kontraktı" növbəti bir döñüş nöqtəsi idi. Indi Azərbaycan dövlətinin payına düşən mənfəət neftinin 75 faizi bu gün bizim iqtisadiyyatımızı gücləndirir. Azərbaycan dövləti "Ösrin kontraktı"nın icrasına bir manat vəsait qoymayıb. Ancaq mənfəət neftinin 75 faizi Azərbaycana gəlir. Bu gün xarici şirkətlərə aparılan neft-qaz əməliyyatları çərçivəsində minlərlə milli kadr yetişib. Bu gün "Ösrin kontraktı"nın icrasında işləyən insanlar 90 faizi Azərbaycan vətəndaşlarıdır, buna da biz kontrakt imzalayarkən şəhər kimi qoymuşduk. Elə kadrlar yetişdi ki, bu gün istənilən sahədə işləyə bilərlər. Bu da bizə böyük əlavə üstünlük verir.

Prezidenti İlham Əliyevin müraciəti

Əlbətə ki, daxili və xarici düşmənlər - onlar da başa düşürdülər ki, Azərbaycan artıq inkişaf yoluna qədəm qoyub. Onlar öz çirkin əməllərindən əl çəkmək fikrində deyildilər. "Əsrin kontraktı" imzalanandan iki həftə sonra Azərbaycanda dövlət əvvərilişinə cəhd edildi. Yenə də Heydər Əliyev amili, xalqın ona inamı bu cəhdin qarşısını aldı. Yüz minden çox insan Azadlıq meydânına toplaşaraq öz Liderinə dəstəyini göstərmişdir və hərbi əvvərilişdə əli olan ünsürlər pərən-pərən oldular. Vəziyyət təzə-təzə sabitləşirdi, 1995-ci ilin mart ayında ikinci dövlət əvvərilişinə cəhd. Artıq digər qanaddan gələn zərbə yenə də gənc dövlətimizi sarsıdı. Yenə də xalq Ulu Öndərin etrafında birləşərək o cəhdə də imkan vermedi. 1996-ci ildə sabitliyi pozmaq üçün elave cəhdərələrildi, onları da heç bir nəticəsi olmadı və yalnız ondan sonra ölkəmizdə, sözün əsl mənasında, sabitlik yaranmışdır. O vaxtdan bu günə qədər biz sabitliyi qoruyuruq.

Sabitlik inkişaf üçün, təhlükəsizlik üçün əsas şərtidir. Bu gün dünyadan bir çox yerlərində sabitlik pozulub, müharibələr, münaqişələr, toqquşmalar baş verir, o, ölkələri geriye atır. Ona görə her keş bunu Azərbaycanın timsalında eyani şəkildə gördü ki, sabitlik olan yerdə əmin-amanlıq da var, inkişaf da var. Sabitlik üçün isə güclü lider lazımdır. Azərbaycan xalqı Heydər Əliyevin simasında güclü Lideri seçərək, öz tələyini ona etibar etdi və yanılmadı. Azərbaycan xalqı müdürü xalqdır, dəfələrlə ən çətin anlarda, ən çətin dövrlərdə yeganə düzgün müdrik qərar qəbul etmişdir.

Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycanın Prezidenti kimi misilsiz xidmətləri vardır. Məhz onun qoymuğu yolla bu gün Azərbaycan uğurla gedir. Burada onun fealiyyəti təkəc iqtisadi islahatlarla məhdudlaşmadı. Milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına onun çox böyük rol olmuşdur, gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda yetişməsində çox böyük rol olmuşdur. Məhz onun təşəbbüsü ilə 1996-ci ildə Azərbaycanda birinci Gənclər Forumu keçirilmişdir. O vaxtdan bu günə qədər müntəzəm olaraq Gənclər Forumu keçirilir. Qarabağı, Zəngəzuru azad edən mehz gənclər olmuşdur, ovaxtki gənclər və son 20 il ərzində yetişmiş gənclər.

Heydər Əliyev öz xalqına six bağlı olan bir adam idi. Məhz onun təşəbbüsü ilə Azərbaycan dilinin qorunmasına dair önemli addımlar atılmışdır, müvafiq sərəncamlar imzalanmışdır. Azərbaycan dilinin qorunması milli kimliyimizin qorunması deməkdir. Azərbaycan dili çox zəngin dildir. Dünyada 50 milyondan çox insan üçün Azərbaycan dili Ana dilidir. Məhz Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə Ana dilimizin qorunması istiqamətində atılan addımlar bu gün də davam etdirilir və bu, daim-davam etdirilməlidir.

Heydər Əliyevin ordu quruculuğu sahəsində çox böyük xidmətləri olmuşdur. Məhz onun fealiyyəti nəticəsində nizami ordu yaradılmışdır. Dündür, o vaxt bizim maliyyə imkanlarımız mehdud idi, orduya lazımı qədər vəsaitin artırılması mümkün deyildi. Çünkü ölkə qarşısında duran problemlər çox ciddi idi və bir milyondan çox insan evsiz-eşiksiz qalmışdı, ağır vəziyyətdə yaşayırdı. Neft Fonduna yığulan birinci vəsait yenə də Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə məhz keçmiş məcburi kökünlərin yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılmasına istiqamətləndirildi. Birinci qaçqın şəhərciyi məhz o vəsaitle inşa edilmişdir. Vəsaitin qitliginə baxmayaq, ordu quruculuğu üçün çox ciddi addımlar atılmışdır.

Bu gün Azərbaycan Avrasiyada nəqliyyat mərkəzlərindən birinə əvvərilib. Xatırlatmaq istəyirəm, məhz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycanda Avropa-Qafqaz-Asiya Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinə dair çox böyük və mötəbər beynəlxalq konfrans keçirilmişdi. Məhz o illərdə bu gün "Orta Dəhli" dediyimiz layihənin bünövrəsi qoyuldu - Avropa-Qafqaz-Asiya. Yenə, bu dəhlizin Azərbaycan ərazisindən keçməsi o illərdə şərtləndirildi. Halbuki bəziləri bunu istəmirdilər. Əfsuslar olsun, bu gün də elələri var ki, Azərbaycanı bu strateji layihədən kənarada qoymaq isteyirlər, amma onların arzuları gözlərində qalacaq.

Heydər Əliyev neft strategiyası bu gün imkan verir ki, biz inkişaf edək, imkan verir ki, biz Qarabağı, Zəngəzuru yenidən quraq. 1994-cü ildə "Əsrin kontraktı", 1996-ci ildə "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağı üzrə imzalanmış kont-

rakt bizim bugünkü iqtisadi qüdrətimizi şərtləndirən əsas amildir. Bu gün Azərbaycan qazı nə qədər böyük önem daşıyır, bunu hər keş görür. Əlkəmizin geosiyası önəmi böyük dərəcədə artıb. Bu gün Azərbaycan qazı 6 ölkəyə nəql edilir. Əgər hər şey plan üzrə gedərsə, bir il ərzində bu ölkələrin sayı 10-a çatacaq, ondan sonra daha da geniş coğrafiyanı əhatə edəcək. Bu, həm bizi gəlir getirir, həm bizim siyasi çəkimizi, həm də təsir imkanlarını artırır. Bütün bu işlərin təməli o illərdə qoyulub. Men bütün bu layihələrin iştirakçısı kimi bunu çox yaxşı bilərem. O vaxt Azərbaycanın neft-qaz potensialı ile bağlı bir çox uydurular, bir çox şayiələr gəzirdi, hələ bu gün də var. Amma hayat onu göstərir ki, biz nə demmişkə, hər bir sözümüz həyatda əzəksini tapıb.

Yenə, Ulu Öndərin Azərbaycan xalqı qarşısında idmətləri misilsizdir və biz - onun davamlıları onun yolu ilə gedirik. 2003-cü ildə prezident seçkiləri ərefəsində xalqa müraciət edərək deməsdim ki, əgər mənə etimad göstərilərsə, mən Heydər Əliyev siyasetinə sadıq qalacağam. Azərbaycan xalqı mənə inandı və mən də sözümüzə durmuşam və duracağam. 2003-cü ildən bu günə qədər 20 il keçib. Bu 20 il sürtüli inkişaf və tərəqqi illəri olmuşdur. Uzun illər bundan sonra da Azərbaycan yalnız və yalnız inkişaf edəcək. Bizim uzunmüddəti strategiyamız çox aydınlaşdır və daxili resurslara hesablanıb. Azərbaycan Ulu Öndərin yolu ilə gedərək öz dövlət müstəqilliyyini daha da möhkəmləndirib. Bu gün, sözün əsl mənasında, müstəqil xarici və daxili siyaset apara bilən ölkələrin sayı dünyada çox mehduddur. Azərbaycan o ölkələrdən ki, heç bir kənar qüvvə bizim iradəmizə təsir edə bilməz. Çünkü güclü iradəmiz var, güclü ordumuz var və eyni zamanda, güclü imkanlarımız var. Maliyyə resurslarımız, maddi vəziyyətimiz imkan verir ki, biz ancaq öz daxili resurslarımız hesabına yaşıaq və yaşayırıq, daxili resurslar hesabına Qarabağı yeniden qururuq, Zəngəzuru yenidən qururuq.

Müstəqillik ən böyük nemətdir, ən böyük sərvətdir. Bu gün biz bütün azərbaycanlılar qurur hissi ilə qeyd edirik ki, biz sözün əsl mənasında, müstəqil ölkə kimi yaşayırıq. Azərbaycanda təhlükəsizlik təmin edilir, Azərbaycanda əmin-amanlıq hökm sürür. İndi bir daha demək istəyirəm ki, dünyadan hər bir yerinde müharibələr, toqquşmalar, qarşıdurular hökm sürür, hər gün biz bunu görürük. Azərbaycan sabitlik adasıdır, təhlükəsizlik adasıdır. Bu da böyük sərvətdir və Azərbaycan xalqı bunu yaxşı bilir. Çünkü biz müstəqilliyimiz ilk illərində çətin günlər yaşamışdır.

Azərbaycanda bütün azadlıqlar təmin edilir. Azərbaycan demokratik ölkədir. Azərbaycanda insanlar azad yaşayırlar. Azərbaycanda bütün xalqların, bütün konfesiyaların nümayəndələri bir aile kimi yaşayırlar. Bu da dünyada bir nümunədir və bunu təkcə mən yox, bir çoxları, yəni, bu məsələ ilə yaxından məşğul olan ekspertlər, siyasetçilər, dövlət xadimləri, beynəlxalq təşkilatların rəhbərləri qeyd edirlər. Bu unikal ab-hava bu gün ölkəmizi güclendirir. Bax, bu gün durduğum Şuşa şəhərinin mərkəzində bunu bir daha demək istəyirəm ki, Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların qanı, canı bahasına biz bu gün burada dayanmışıq. Bu, böyük sərvətdir. Amma ele ölkələr var ki, orada milli, dini zəməndə qarşıdurular baş verir, toqquşmalar baş verir. Elə ölkələr var ki, orada heç bir başqa xalqın nümayəndəsi yaşaya bilmir, ele Ermənistəni məsal göstərek. Əhalisinin 99,9 faizi ermənilərden ibaret Ermənistən bax, bu rəqəmə faktiki olaraq öz faşist siyasetini göstərir. Ancaq vaxt var idi indiki Ermənistən əhalisinin eksəriyətində azərbaycanlılar teşkil edirdi, digər millətlərin nümayəndələri teşkil edirdi. İndi Avropanın bəzi ölkələrində, Ermənistana böyük rəğbetle yanaşan ölkələrdə islamofobiya baş alıb gedir, qanunlar qəbul edilir, dinimizə qarşı çıxın əməllər töredilir, "Qurani-Kərim" yandırılır və buna da bigənə yanaşırılar. Yenə, mən bu sözleri söyləməklə bir daha demək istəyirəm ki, bizdə mövcud olan ab-hava unikalıdır. Bu, bizim heyət tərzmizdir və eyni zamanda, bu, bizim siyasetimizdir, bu, bizim gücümüzdür. Bu gün belədir, bundan sonra da belə olacaq. Ancaq belə olan halda, biz bundan sonra da rahat yaşaya bilərik, öz gələcəyimizi özümüz qura bilərik.

Eləməm ki, biz inkişaf edək, imkan verir ki, biz Qarabağı, Zəngəzuru yenidən quraq. 1994-cü ildə "Əsrin kontraktı", 1996-ci ildə "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağı üzrə imzalanmış kont-

rakt bizim bugünkü iqtisadi qüdrətimizi şərtləndirən əsas amildir. Bu gün Azərbaycan qazı nə qədər böyük önem daşıyır, bunu hər keş görür. Əlkəmizin geosiyası önəmi böyük dərəcədə artıb. Bu gün Azərbaycan qazı 6 ölkəyə nəql edilir. Əgər hər şey plan üzrə gedərsə, bir il ərzində bu ölkələrin sayı 10-a çatacaq, ondan sonra daha da geniş coğrafiyanı əhatə edəcək. Bu, həm bizi gəlir getirir, həm bizim siyasi çəkimizi, həm də təsir imkanlarını artırır. Bütün bu işlərin təməli o illərdə qoyulub. Men bütün bu layihələrin iştirakçısı kimi bunu çox yaxşı bilərem. O vaxt Azərbaycanın neft-qaz potensialı ile bağlı bir çox uydurular, bir çox şayiələr gəzirdi, hələ bu gün də var. Amma hayat onu göstərir ki, biz nə demmişkə, hər bir sözümüz həyatda əzəksini tapıb.

İlkinci Qarabağ müharibəsi Azərbaycan xalqının əyilməz ruhunun təntənəsi idi. Biz elə bir gənc nəsil yetişdirdik ki, onlar həm yüksək mənəvi, həm də yüksək fiziki keyfiyyətlər göstərək, uzun illər erzində işğal altında olan torpaqları azad etdilər və Şuşa kimi alınmaz qalan faktiki olaraq yüngül silahlardır, əliyin azad etdilər. Nə idi bizi qabağa aparan? Ləyəqət və ruh!

Əlbətə, biz ordu quruculuğu işində sistemli fealiyyət göstərirdik və bu gün də göstəririk. İlkinci Qarabağ müharibəsindən sonra biz dəyannamadıq, əksinə, irəliyə gedirik. Bu ilin dövlət bütçəsinə əlavələr ediləcək, o əlavələrin böyük bir hissəsi yenə de hərbi məqsədlər üçün nəzərdə tutulur. Nə üçün? Çünkü biz daim hazırlanıb. Çünkü biz həqiqəti səbut etmişik. Biz yalnız həqiqəti səbut etməyə çalışırdı və ona nail olduk ki, bu, bizim torpağımızdır. Bax, durduğum torpaq Azərbaycan torpağıdır. Biz beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində feal işimizlə bu hüquqi və siyasi bazanı yarada bilmışik.

Iqtisadi inkişafa gəldikdə, son 20 ildə dünya miqyasında Azərbaycan qədər sürətli inkişaf edən ilkə yoxdur. Iqtisadiyyatımız 3 dəfədən çox artmışdır. Bizim valyuta ehtiyatlarımız 65 milyard dollara çatıb, xarici borcumuz 6 milyard dollardan bir qədər çoxdur. Yenə, bizim valyuta ehtiyatlarımız xarici borcu təxminən 10 dəfə üstələyir. Xarici borc isə ümumi daxili mehsulumuzun cəmi 9-10 faizini təşkil edir. Bize bəzən dərs verməyə can atan bəzi ölkələrde bu, 100 faizdir, bəlkə də çox. Yenə, bu, nəyi göstərir? Onu göstərir ki, biz heç kimdən asılı deyilik, biz heç kimin işinə qarışırıq. Amma heç kimə imkan vermirik və verməyəcəyik ki, öz burnunu bizim işimizə soxsun, ister siyasi məsələlər olsun, ister Azərbaycan-Ermənistan məsələləri olsun, ister Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olan Qarabağ olsun. Heç kimə imkan verməmişik və verməyəcəyik, buna təmin etmək üçün iradəmiz də yerindədir, gücümüz də yerindədir.

Bununla paralel olaraq, son 20 il ərzində Ulu Öndərin yolu ilə gedərək sosial sahədə böyük irəliliyə olub, maaşlar, pensiyalar müntəzəm olaraq qaldırılır, keçmiş məcburi kökünürlər üçün şəhərciklər salınıb, 300 minden çox keçmiş məcburi kökün yeni evlərlə, mənzillərlə təmin edilib. İndi isə onlar üçün biz, bax, Şuşada, Ağdamda, Füzulidə, Zəngilanla, Qubadlıda, Cəbrayılda, Kəlbəcərdə, Laçında, Xocavənddə, Hadrtda, Ağalıda, Talyışda, Suqovuşanda evlər inşa edirik və inşa edəcəyik. Mən qeyd etdim ki, son günləri Qarabağda və Zəngəzurda keçirmişəm, bizim siyasetimizin, qəbul edilmiş qərarların təzahürləri artıq hər yerde görünür. Bu, böyük xoşbəxtlikdir. Müharibədən cəmi iki il yarım keçəndən sonra artıq biz keçmiş köckünlərimizi iki kənde qaytarımızıq. Qeyd etdim ki, 10 kəndin bünövrəsi, bax, bu son günlərdə qoyulubdur. Bütün şəhərlərin Baş planları tərtib edilib və bütün şəhərlərde indi genişmiyəsi inşaat işləri aparılır.

Biz müasir texnologiyalara böyük önem verərək, Azərbaycanda yüksək texnologiyaların inkişafına hesablanmış çox düzgün addımlar atmışıq. Burada həm kadr potensialı məsələləri, eyni zamanda, bizim investisiyalarımız, sərmayələrimiz - biz indi kosmik dövlətə çevrilidik. Azərbaycanda kosmik sənayenin inkişafın çox böyük potensialı var və geləcək də məhz bu istiqamətdə inkişaf edəcək. Hər şeyi bundan sonra texnologiyalar həll edəcək. Biz həm texnologiyaları getirib Azərbaycanda tətbiq etməliyik, həm də ele güclü kadr potensialı yaranmalıdır ki, biz özümüz bu texnologiyaların müəllifləri olıq.

Ulu Öndərin yolu ilə gedərək istənilən sahədə inkişafdan, uğurlardan bahs etmək olar. Əlbətə ki, bizim gördüğümüz bütün işlərin təməlində milli-mənəvi dəyərlərimizə bağılılıq dayanır. Bu gün dünyada, dünyadan müxtəlif yerlərdə müxtəlif meyillər baş verir, müxtəlif tendensiyalar müşahidə olunur, dırnaqarası yeni dəyərlər meydana çıxır. Biz isə enənəvi dəyərlərə sadıq qalaraq öz geləcəyimizi çox möhkəm milli-mənəvi teməl üzərində qururuk. Gənc nəsil belə yetişməlidir və biz gənc nəsli belə yetişdiririk. Gənc nəsil milli-mənəvi dəyərlərlə bağlı olmalıdır, öz adəbiyyatına, müsəqəsinə, incəsənetinə bağlı olmalıdır və biz buna görürük, biz gəncləri bele yetişdiririk. Elə gənclər yetişdirmişik ki, bu gənclər dağı dağ üstə qoya bilər və əslində, bunu da etdilər.

İlkinci Qarabağ müharibəsi Azərbaycan xalqının əyilməz ruhunun təntənəsi idi. Biz elə bir gənc nəsil yetişdirdik ki, onlar həm yüksək mənəvi, həm də yüksək fiziki keyfiyyətlər göstərək, uzun illər erzində işğal altında olan torpaqları azad etdilər və Şuşa kimi alınmaz qalan faktiki olaraq yüngül silahlardır, əliyin azad etdilər. Nə idi bizi qabağa aparan? Ləyəqət və ruh!

Əlbətə, biz ordu quruculuğu işində sistemli fealiyyət göstərirdik və bu gün də göstəririk. İlkinci Qarabağ müharibəsindən sonra biz dəyannamadıq, əksinə, irəliyə gedirik. Bu ilin dövlət bütçəsinə əlavələr ediləcək, o əlavələrin böyük bir hissəsi yenə de hərbi məqsədlər üçün nəzərdə tutulur. Nə üçün? Çünkü biz daim hazırlanıb. Çünkü biz həqiqəti səbut etmişik. Biz yalnız həqiqəti səbut etməyə qadırmadı. Təhdidlər artır, təhlükələr artır və biz hər bir təhlükəni dəf etməyə qadır olmalıyıq. Bu gün de belədir. Azərbaycan Ordusu dəyannamadıq, əksinə, ən güclü ordularının sırasındadır - həm təchizat, həm döyüş qabiliyyəti nöqtəyinə nəzərdən. Bizim ordumuz döyüşüb, bizim ordumuz öz gücünü paradda yox, döyüş meydanda göstərib. 44 gün ərzində bir nəfər də olsun geri addım atmayıb, bir nəfər də olsun fərari olmayıb. Bizim ordumuz bud

Şuşa şəhərində “XARİBÜLBÜL”

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva
“Xaribülbü” Beynəlxalq Musiqi
Festivalindən görüntülər paylaşüb

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva rəsmi Instagram hesabında Şuşada keçirilən “Xaribülbü” Beynəlxalq Musiqi Festivalindən görüntülər paylaşüb.

“Xaribülbü” festivalının qonaqları
Şuşada “Heydər Əliyev və Qarabağ”
sərgisi ilə tanış olublar

Şuşa, 10 may

Şuşadakı Heydər Əliyev Fondu tərəfindən bərpa edildikdən sonra bu gün açılışı olan Yaradıcılıq Mərkəzinin ekspozisiya salonunda Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi çərçivəsində “Heydər Əliyev və Qarabağ” sərgisi açılıb.

AzərTac xəbər verir ki, sərgidə Ulu Öndər Heydər Əliyevin ardıcıl, məqsədyönlü siyaseti nəticəsində Qarabağda sosial, iqtisadi, siyasi və mədəni inkişaf istiqamətindəki xidmətlərini eks etdirən unikal fotosəkillər, sənədlər və videomateriallər nümayiş olunub. Həmçinin sərgidə Ümummilli Liderin vaxtı ilə Qarabağa səfərləri, burada keçirdiyi görüşlər, müxtəlif tədbirlərə aid fotolar da yer alıb.

Sərginin ekspozisiyasından aydın görünür ki, Ulu Öndər dönyanın ən qədim mədəniyyət ocaqlarından biri olan Qarabağın tarixini, mədəniyyətini, incəsənetini mükəmməl bilir, böyük diqqət və qayğı göstərək onun inkişafına çalışırı. 1969-cu ildən başlayaraq Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun tərixinde böyük dönüş dövrü başladı. Doğma xalqının böyük təessübü keşi olan Heydər Əliyev mürəkkəb tarixi şəraitdə bölgədəki həyatın bütün sahələrində geniş islahatlar həyata keçirməyə nail oldu. 1979-cu il yanvarın 12-də Ümummilli Liderin iştirakı ilə “Ağdam-Xankəndi” dəmiryolunun açılışı oldu və is-

tifadəyə verildi. Bu, Heydər Əliyevin Qarabağın dağlıq və aran hissələrinin, Azərbaycanın digər rayonlarının təsərrüfat və iqtisadi cəhətdən daha çox birləşdirilməsi baxımından strateji addımı və böyük tarixi xidməti idi.

Ulu Öndərin şah əsəri olan güclü Azərbaycan dövləti öz suverenliyini, müstəqilliyini qorumağa qadir olduğunu 44 günlük Vətən müharibəsinde Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı Zəfer qazanmaqla bir daha sübuta yetirdi.

Tamaşaların, iştirakçı ölkələrin sənətkarlıq nümunələrinin və milli mətbəxinin təqdimatı

Şuşa, 9 may

Heydər Əliyev Fondu və Mədəniyyət Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində “Xaribülbü” Beynəlxalq Musiqi Festivalı başlayıb. Festivalın programına uyğun olaraq sahə saatlarında tamaşaların, iştirakçı ölkələrin sənətkarlıq nümunələrinin və milli mətbəxinin təqdimatı olub.

AzərTac xəbər verir ki, “Qarabağ” otelinin qarşısında təşkil olunan tədbirdə altı Türk dövlətinin mətbəx və sənətkarlıq nümunələri sərgilənilib.

Dövlət rəsmilərinin, respublikanın tanınmış mədəniyyət, incəsənet və elm xadimlərinin ziyarət etdikləri təqdimat hər kəsə xoş təssürat yaradıb.

Əməkdar artist Emil Əfrasiyab Şuşada ilk dəfə olmaqdan məmənluq duyduğunu ifadə edib: “İlk dəfədir ki, Azərbaycanın dilbər güşəsi, mədəniyyət paytaxtimiz Şuşadayam. Çok unudulmaz hissələr keçirirəm. Sənki yuxudayam. Bu günləri bizlərə, Azərbaycan xalqına yaşatdıq üçün Prezident İlham Əliyevə dərin təşəkkürümüz bildirirəm. Bu, çox önəmlı, unudulmaz günlərdir. “Heydər Əliyev İli”ndə təşkil olunan tədbirin Şuşada keçirilməsi də olduqca eləmətdardır. Belə möhtəşəm konsertdə iştirak etmək biz musiqiçilər üçün olduqca böyük şərəfdır”.

Şuşaya dördüncü dəfədir gəldiyini söyləyen Xalq artisti Ənver Sadıqov hamı kim gözel əhval-ruhiyyədə olduğunu qeyd edib: “Hər dəfə elə bilirəm ki, bu müqəddəs torpağa ilk dəfə ayaq

basıram. Bu Qələbəni bizlərə yaşıdan Müzeffər Ali Baş Komandana və rəşadətli Ordumuza minnətdərmiş. Qarabağın azadlığı uğrunda şəhid olanlara Allahdan rəhmət dileyirik və xalqımız heç vaxt onları unutmayıacaq. Inanıram ki, Zəfərimiz əbədi olacaq. Cıdır düzüne ilk dəfə qalxanda keçirdiyim hissələr sözə ifadə edə bilmirəm. Şuşada olmağın özü elə bir duyğudur ki, gərək onu yaşayışan, hiss edəsən. Dünyanın bir çox ölkələrində Azərbaycan musiqisini təbliğ etmişik, tanıtmışıq, lakin Şuşada konser təmək, çıxış etmək başqa bir aləmdir. Cox qururluyam ki, bu gün Şuşadayam, belə möhtəşəm bir konsertdə iştirak etmək.

Türkəyli aşşap Ahmet Yetimova da Azərbaycanda olmaqdan qurur hissi keçirdiyini deyib. “Şuşaya gəldikdən sonra çox duyğulandım. Azərbaycan bizim ana Vətənimizdir. Bu

torpaqların işğaldən azad olunması bizlərə də qurur hissi yaşatdı. Azərbaycana ilk dəfədir gelirəm. Şuşanı bizim Qara deniz bölgəsi ile müqayisə edirəm. İnanıraq ki, Qarabağın çox böyük gələcəyi var. Tədbir başlayan dan müşahidə edirəm ki, gelən hər kəs gözəl əhval-ruhiyyədədir. Türk xalqlarının təamlarının və sənətkarlıq məhsətələrinin festival çərçivəsində nümayiş olunması bir ayrı gözəlliklidir”, - deyə türk qonaq bildirib.

Sonra Xan qızı Nətəvanın evinin həyətində “Xaribülbü” Beynəlxalq Musiqi Festivalı çərçivəsində Şuşa Dövlət Musiqili Dram Teatrının hazırladığı “Dəli Domrul” tamaşasının premyerası olub. “Dəli Domrul” tamaşası Altay Məmmədovun “Kitabi-Dedə Qorqud” dastanının “Duxa Qoca oğlu Dəli Domrulun boyu” əsasında qəle-

me alındıq eyniadlı pyesi əsasında ha-

zırlanıb. Meydan üslubunda səhnələşdirilmiş tamaşada dönyanın faniliyi, məhəbbətin ucalığı on plana çəkilib. Tamaşanın quruluşçu rejissoru Əməkdar artist Loğman Kərimov, rəssamı Valeh Məmmədov, rejissor assistenti Zəhra Salayeva, musiqi tərtibatçısı Ağasəlim Feyzullayevdir.

Qeyd edək ki, Festival günlərində müxtəlif məkanlarda “Bayraq”,

“Qəhrəmanlıq”, “Qarabağ məclisi”,

“Poeziya”, “Dədə Qorqud”, “Dərvishlər”,

“Molla Nəsrəddin” mövzularında

guşələr də yaradılıb. Bu guşələrde

müxtəlif bədii təqdimatlar, tamaşalar

göstərilib.

Eləcə də Cıdır düzü, Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin qarşısında, Bülbülün ev-muzeyi və Şuşanın digər məkanlarında keçiriləcək tədbirlər çərçivəsində müxtəlif konsert proqramları, sərgilər və film nümayişləri olub.

Beynəlxalq Musiqi Festivalı keçirilib

Şuşada Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illiyi münasibətilə film nümayiş olunub

Mayın 10-da Şuşa şəhərində müasir məstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə "İz" adlı sənədli film nümayiş etdirilib.

AZERTAC xəber verir ki, filmin nümayişiندə dövlət və hökumət rəsmiləri, "Xarıbülbül"

bül" Beynəlxalq Musiqi Festivalının qonaqları, tanınmış mədəniyyət, incəsənət və elm xadimləri iştirak ediblər.

Heydər Əliyev Fondu tərəfindən təqdim edilən ekran əsərində Ulu Öndərin həyat və fəaliyyətindən bəhs olunub. Filmin ssenarisi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin çıxışları

əsasında onun siyasi fəaliyyətinin müxtəlif dövrlərini əhatə edir.

Filmde Ümummilli Liderin həyatı, Azərbaycana və xalqa bağlılığı, Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi qurulmasına, Qarabağın işğaldan azad edilməsi istiqamətində apardığı ardıcıl siyasetdən bəhs olunur. Eyni

zamanda, işğal altındaki torpaqlarımızın Azərbaycan Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə otuz illik işğaldan azad olunması, respublikamızın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi, bununla da Ümummilli Lider Heydər Əliyevin vəsiyyətinin və arzularının reallaşması da filmdə yer alıb.

Şuşada "Xarıbülbül" Beynəlxalq Musiqi Festivalının qala-konserti

Heydər Əliyev Fondu və Mədəniyyət Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində start götürürən "Xarıbülbül" Beynəlxalq Musiqi Festivalının mayın 10-də Cıdır düzündə qala-konserti olub.

AZERTAC xəber verir ki, qala-konsertdə festivalda iştirak edən ölkələrin incəsənət ustaları çıxış edib.

Konsert çərçivəsində "Xarıbülbül" kompozisiyası, Azərbaycan, Qazaxistan, Özbəkistan, Türkiye və Türkmenistan incəsənət ustalarının təqdimatında "Söz meydanı" vokal-instrumental kompozisiya, "Türk dünyası virtuozları" ansamblının ifasında "Çahargah bəhsisi", "Əfsanə Turan", "Xalq xəzinəsi" kompozisiyaları və iştirakçı ölkələrin ifaları, rəqs qruplarının digər rəngarəng çıxışları təqdim edilib.

Qala-konsert bütün iştirakçıların ifasında "Odlar yurdu Azərbaycan" kompozisiyası ilə başa çatıb.

Maraqla qarşılanan konsert programından sonra Xalq artisti Hacı İsmayılov təessüratlarını bizimlə bölüşüb: "Hər dəfə Şuşada, Cıdır düzündə olanda elə bilirəm bu yerləre ilk dəfə gəlirəm. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşada təşkil olunan "Xarıbülbül" Beynəlxalq Musiqi festivallarında 3-cü dəfədir iştirak edirəm. Hər il burada rəngarəng konsert programı ilə yanaşı, təbiətin də qəribəliyinin, fərqliyinin şahidi oluruq. Sevindirici haldır ki, bu festivallar təkcə Azərbaycanın yox, bütün türk xalqlarının iştirakı ilə keçirilir. Bu da insanı mənən qururlandırır. Bu festivalda iştirak etmək böyük xoşbəxtlikdir. Biz çox sevincliyik ki, nə yaxşı ki, Qarabağımız, Şuşamız işgal-

dan azad olunaraq belə gözəl günlərinə qovuşdu. Bu festivallar Azərbaycan xalqının yüksək mədəniyyətindən xəbər verir. Yüksək mədəniyyətə malik olan xalqlar daim inkişaf edəcək və yaşayacaq".

Özbəkistanlı müğənni Gülcöhrə Ruzukulova ilk dəfədir ölkəmizdə olduğunu bildirərək deyib: "Belə bir gözəl, unudulmaz festivalda iştirakdan çox məmənunam. Çox gözəl və həyəcanlı atmosfer var. Şuşa kimi cənnət bir guşədə türkdilli xalqların bir yerdə öz mədəniyyətini, incəsənətini təqdim etməsi olduqca qürurvericidir. Bu, bizim birliliyimizi daha da möhkəmləndirir. Özbəkistandan bura gəldiyimiz üçün çox xoşbəxtlik. İlk dəfədir Şuşadayam və qismət olsa növbəti festivalarda da böyük həvəslə iştirak edəcəyəm".

Xatırladaq ki, Şuşa şəhəri 2023-cü ilde həm də Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatı (TÜRKSOY) tərəfindən "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilib. Elə budəfəki "Xarıbülbül" Festivalında da TÜRKSOY-a daxil olan ölkələr, regionun türkdilli ölkələri və xalqlarının yaradıcı kollektivləri iştirak ediblər.

Qeyd edək ki, "Xarıbülbül" Beynəlxalq Musiqi Festivalı mayın 11-də yekunlaşdır. Festivalın tədbirləri Cıdır düzü, Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin karşısına, Bülbülün ev-muzeyi və Şuşanın digər məkanlarını əhatə edib.

Festival günlərində Şuşanın müxtəlif məkanlarında ayrı-ayrı mövzular üzrə guşələr yaradılıb. Bu guşələrdə müxtəlif bədii təqdimatlar edilib, sərgilər nümayiş olunur, konsert proqramları keçirilib.

Ulu Öndərin 100 illiyi münasibətilə Şuşada atəşfəşanlıq

"Xarıbülbül" Beynəlxalq Musiqi Festivalının ikinci günü Şuşada Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar atəşfəşanlıq təşkil edilib.

AZERTAC xəber verir ki, atəşfəşanlığı şəhərin bütün ərazisindən izləmək mümkün olub. Atəşfəşanlıq Şuşa səmasını al-əlvan rəngə boyayıb, "Xarıbülbül" Beynəlxalq Musiqi Festivalının iştirakçıları tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb.

AMEA Rəyasət Heyətinin icası

Mayın 8-də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin növbəti icası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdürüleri, elmi müəssisə və təşkilatların baş direktorları və aidiyəti şəxslər iştirak ediblər.

Iclası giriş sözü ilə akademik Isa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

Tədbirdə müzakirəyə çıxırlan ilk məsələ Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyine həsr olunmuş "Görkəmlı dövlət xadimi Heydər Əliyev: lider, zaman və müasirlik" adlı AMEA-nın mayın 1-də keçirilən Ümumi yığıncağının xüsusi iclasının yekunları və qarşıda duran vəzifələr haqqında olub.

Bu günlərdə Ümummilli Liderə həsr olunmuş silsilə tədbirlərin keçirildiyini diqqətə çatdırıban akademik Isa Həbibbəyli AMEA-nın zirvə tədbirinin görkəmlı dövlət xadiminin məhz yubileyi ərefəsində baş tutmasının əlamətdar hadisə olduğunu söyləyib. Bildirib ki, tədbirə Ulu Öndərin şəxsiyyətinin, fəaliyyətinin məqyasını nəzərə alaraq, Azərbaycana dəst-qardaş ölkələrin - Türkiye, Özbəkistan, Gürcüstan Elmlər Akademiyalarının, Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksek Qurumunun, Asiya Akademiyaları və Elmi Cəmiyyətləri Assosiasiyanın rəhbərliyi və nümayəndələri dəvət olunmuşdu: "Akademianın Ümumi

yığıncağının xüsusi iclasında qonaqlar Ulu Öndər Heydər Əliyevlə bağlı yüksək səviyyədə məruzələr çıxış etdilər. Həmcinin içərisində onlar üçün gəzinti təşkil olundu ve Ağsaqqallar Şurasında "Heydər Əliyev və müasir Türk dünyası" mövzusunda keçirilən beynəlxalq konfransda iştirak etdilər. Onların hər biri Azərbaycanın sürətli inkişaf etdiyini, Bakının gözəlliyini qürurla etiraf etdilər".

Xüsusi iclasda, həmcinin ölkəminin elm və təhsil qurumlarının rəhbərliyinin, millet vəkillərinin, geniş elmi ictimaiyyətin iştirak etdiyini deyən akademik Isa Həbibbəyli tədbirin Azərbaycan cəmiyyəti tərəfindən yüksək qəbul olundu, Akademiyada gedən yeniləşmə prosesini və dəyişiklikləri eks etdirildiyini söyləb.

Daha sonra iclasda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi ilə bağlı Tədbirlər planının icrası haqqında müzakirələr aparılıb. Akademik Isa Həbibbəyli diqqətə çatdırıb

ki, Akademianın elmi müəssisə və təşkilatlarında bu günə kimi Ulu Öndərin zəngin həyat və fəaliyyətini eks etdirən yüksək səviyyədə 17 konfrans, futbol, stolüstü tennis və şahmat (qadın və kişilər arasında) yarışlarından ibarət Spartakiada keçirilib, sərgilər təşkil olunub. Həmcinin Azərbaycan Heydər Əliyevşünaslığının elmi-fundamental tədqiqatlarla zənginləşdirən 15 kitabın işq üzü görüyüyü və bir necəsinin çap prosesində olduğunu bildirib. Bundan əlavə, "Heydər Əliyev və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası", "Heydər Əliyev və Əlyazmalar Institutu" və "Heydər Əliyev müasirlerinin xatiresində" sənədli filmlərinin hazırlanlığını diqqətə çatdırıb. AMEA rəhbəri, o cümlədən Milli Qurtuluş Günü 30 illiyinə həsr olunmuş nəşr və rəsm əsərlərindən ibarət sərginin təşkil ediləcəyini vurğulayıb.

Akademiyada 2023-2024-cü illerde hazırlanması nəzərdə tutulan

"Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın sözülməyin hazırlı məzakirə merhələsində olduğunu deyən akademik Isa Həbibbəyli nəşrin "Heydər Əliyev İli"nə sanballı töhfə olacağını söyləyib.

AMEA prezidenti qeyd edib ki, 2023-cü ilin dekabr ayında Rəyasət Heyətində keçirilecek iclasla Akademianın "Heydər Əliyev İli" tədbirlərindən yekun vurulacaq.

Daha sonra Rəyasət Heyətinin iclasında Türkiye Cumhuriyyətinin 100 illik yubileyinə həsr edilmiş tədbirlər haqqında müzakirələr aparılıb. Məsələ ilə bağlı çıxış edən akademik Isa Həbibbəyli AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarında Türkiye Cumhuriyyətinin 100 illik yubileyinə həsr edilmiş tədbirlərin keçirilecəyini bildirib. AMEA rəhbəri, o cümlədən Milli Qurtuluş Günü 30 illiyinə həsr olunmuş nəşr və rəsm əsərlərindən ibarət sərginin təşkil ediləcəyini vurğulayıb.

digər tədbirlərin baş tutacağını, yekunda "Əhməd bay Ağaoğlu və Türk dünyası" mövzusunda beynəlxalq konfransın keçirilecəyini diqqətə çatdırıb.

Rəyasət Heyətinin iclasında müzakirəyə çıxırlan növbəti məsələ "AMEA-nın Məruzələri" jurnalının ingilisc dilində nəşr edilməsi haqqında olub. Akademik Isa Həbibbəyli bildirib ki, dünyadan bir sıra aparıcı reytinqlərində Azərbaycan elminin sanballı yer tutması üçün nəşrlerin ingiliscə və elektron bazasının olması olduğunu vacib amildir və bu istiqamətdə Akademiyada elektron xidmətlər şəbəkəsinin genişləndirilməsinə dair işlər davam etdirilir. AMEA prezidenti qeyd edib ki, "AMEA-nın Məruzələri" jurnalının ingilisc dilində nəşr edilməsi də bu istiqamətdə atılan növbəti addımdır və alımlarımızın, elmimizin dünyadan aparıcı elmi bazarlarına çıxış imkanlarını genişləndirmə xidmət edəcək.

Daha sonra AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e., akademik-katib, akademik Arif Həşimov AMEA-nın elmi müəssisələrinin akkreditasiyasının keçirilməsi haqqında məlumat verib.

İclasda, həmcinin AMEA-nın müxbir üzvü Zöhrəb Vəliyevin 70 illik yubileyi haqqında qərar qəbul edilib.

İclasda qeyd olunan məsələlər ətrafında akademiklər Arif Həşimov, Rasim Əliquliyev, İrədə Hüseynova və başqaları çıxış edərək fikir və təkliflərini səsləndiriblər.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr edilmiş Spartakiadanın bağlanması mərasimi

Mayın 8-də AMEA-nın Azad Həmkarlar İttifaqının və Gənc Alim və Mütəxəssislər Surasının təşkilatçılığı ilə keçirilən Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunmuş futbol, stolüstü tennis və şahmat (qadın və kişilər arasında) yarışlarından ibarət Spartakiadanın bağlanması mərasimi olub.

Mərasimde AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli, Akademianın tabeliyində olan və ehətə etdiyi elmi müəssisə və təşkilatların baş direktorları, eləcə də futbol, stolüstü tennis, şahmat komandaları və KİV nümayəndələri iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edən akademik Isa Həbibbəyli bildirib ki, müstəqil Azərbaycanın qurucusu, xalqımızın Ümummilli Lideri, görkəmlı dövlət xadimi Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunmuş Spartakiadanın keçirilməsi Akademianın üçün olduqca əhəmiyyətli hadisədir. Ulu Öndərin zəngin həyat və fəaliyyətinə, xilaskarlıq və quruculuq missiyasına alımlarımızın hörmət və ehtiramının müxtəlid tədbirlərlə ifadə olunduğunu deyən akademik Isa Həbibbəyli bu səpkidə mayın 1-də Türkiye, Özbəkistan, Gürcüstan Elmlər Akademiyalarının rəhbərliklərinin iştirakı ilə AMEA-nın Ümumi yığıncağının Xüsusi iclasının keçirildiyini xatırladıb. Həmcinin Akade-

MEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin komandası futbol yarışları üzrə Spartakiadanın qalibi olub. İqtisadiyyat İnstitutu isə Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunu 7-3 hesabi ilə məğlub edərək bürünc medalın sahibi olub.

Spartakiada çərçivəsində keçirilmiş stolüstü tennis oyunlarının nəticələrinə əsasən, Veyşel Məmmədov (Geofizika və Geofizika İnstitutu) I yere, Kamran Xalıqzadə (Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu) II yere, Nazim Hüseynov isə (Torpaqşunaslıq və Aqrakimya İnstitutu) III yere layiq görünlübər.

Qadınlar arasında stolüstü tennis yarışlarında isə Sevda Qəribova (Fizika İnstitutu), II yere Məhbəbə Vəliyeva (Fizika İnstitutu), III yere Reyhan Qaraşova (Geofizika və Geofizika İnstitutu) layiq görünlübər.

Şahmat yarışlarında isə kişilər arasında Tanrıverdi Paşa (İqtisadiyyat İnstitutu) I yeri, Yusif Abdullayev (Fizika İnstitutu) II yeri, Emin Qurbanov (Şamaxı Astrofizika Rəsədxanası) III yeri sahibi olub.

Şahmat yarışlarında keçirilən şahmat yarışlarında isə Ziyarət Paşayeva (Neft Kimya Prosesləri İnstitutu) I, Gülcəməl İsayeva (Geofizika və Geofizika İnstitutu) II, Nərgiz Abdullayeva (İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu) isə III yeri çıxıb.

miyanın elmi müəssisə və təşkilatlarında "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində 17 respublika və beynəlxalq konfransın keçirildiyini, ümumilikdə il ərzində 31 konfransın nəzerdə tutulduğunu diqqətə çatdırıb. AMEA rəhbəri, o cümlədən Ulu Öndərin həyat və fəaliyyətin sistemi, fundamental tədqiqatlarla eks etdirən 15 kitabın çap olunduğunu söyləyib.

Ulu Öndərə həsr olunmuş futbol, stolüstü tennis və şahmat yarışlarından ibarət Sparta-

kiadaya qoşulmuş komandaların aktiv iştirak etdiyini deyən AMEA rəhbəri asudə vaxtin təşkilində əhəmiyyətli rol oynayan oyunların keçirilməsinə destəyin bundan sonra da veriləcəyini bildirib.

Daha sonra Spartakiadanın təltifolunma mərasimi keçirilib. Mükafatları AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli təqdim edib.

Finalda AMEA-nın Azad Həmkarlar İttifaqının komandasını 2-1 hesabı ilə məğlub edən

AMEA-nın kollektivi Ulu Öndər Heydər Əliyevin əziz xatirəsini yad edib

AMEA-nın rəhbərliyi və kollektivi mayın 10-da müstəqil Azərbaycanın memarı və qurucusu, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümü münasibətile Fəxri xiyabanda Ulu Öndərin məzarını ziyarət ediblər.

Elmi ictimaiyyətin nümayəndələri Ümummilli Liderin məzari üzərinə tərəfən tərəfən qoyub, onun ruhu qarşısında baş əyib, xatirəsini ehtiramla yad ediblər.

Ümummilli Liderin ömür-gün yoldaşı, görkəmli oftməloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsi anılıb, məzari üzərinə tərəfən çiçəklər düzülüb.

Tanımış dövlət xadımı Əziz Əliyevin və professor Tamerlan Əliyevin da xatirələri yad olunub, məzarları üstünə gül dəstələri düzülüb.

Heydər Əliyev: Qafqazda sülh və əməkdaşlıq məsələləri

AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında (MEK) Qafqazşunaslıq İnstitutunun təşkilatçılığı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyev: Qafqazda sülh və əməkdaşlıq məsələləri" adlı respublika elmi konfransı keçirilib.

Əvvəlcə tədbir iştirakçıları Ümummilli Liderin həyat və fəaliyyətini eks etdirən sərgi ilə tanış olublar.

Konfransda Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib, Ulu Öndərin əziz xatirəsi bir deqiqəlik sükutla yad edilib.

Tədbiri giriş nitqi ilə açan AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli Azərbaycan ictimaiyyətinin, alim və ziyanlılarının bu kimi mötəbər konfranslar vasitesilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin böyük xatirəsi qarşısında öz mənəvi borchalarını yerine yetirdiklərini, böyük şəxsiyyəti dərin hörmət və ehtiramlarını nümayiş etdirdiklərini bildirib. O, bugünkü konfransın həm də elmimizin, ictimai fikrimizin hesabatı xarakteri daşıdığını vurğulayıb.

Akademik Isa Həbibbəyli qeyd edib ki, bu kimi konfranslarda təqdim olunan məruzələr, çap olunan materiallar, aparılan fikir mübadilələri elmimizin inkişafına da öz töhfəsini verməkdədir.

AMEA rəhbəri "Heydər Əliyev III" çərçivəsində Akademiyada 31 konfransın keçirilməsinin nəzərdə tutulduğunu bildirib, Ümummilli Liderin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş 16 konfransın artıq öz işini yekunlaşdırıldığını diqqətə çatdırıb. O, həmcinin "Heydər Əliyev III"nda AMEA-də ümumilikdə 21 kitabın nəşrinin planlaşdırıldığından deyib, bugündək konkret elmi problemlər həsr olunmuş və akademik əslubda yazılmış 13 kitabın işi üzü gördüğünü qeyd edib. Akademiya prezidenti AMEA-də bu istiqamətdə keçirilmiş mötəbər konfranslar haqqında da məlumat verib.

Akademik Isa Həbibbəyli uzun illər ərzində ölkəmizdə Heydər Əliyevin şəxsiyyəti, irsi, fəaliyyətinin elmi-populyar dilde təbliğ olunduğunu, hazırda isə Azərbaycanda Heydər Əliyevşunaslıq elminin formalasdığı və sistemli elmi araşdırılmalara başlanıldığıni diqqətə çatdırıb.

Bu gün Heydər Əliyev siyasi kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın dünya ölkələri arasında söz sahibi olan dövlətlərən birinə çevrilidini deyən akademik Isa Həbibbəyli ölkəmizin artıq inkişaf etmiş ölkələr sırasında olmaq yolunda uğurla addımladığını vurğulayıb. Alim bugünkü konfransın da bu inkişafın esas ittiqametlərindən biri olan Qafqazda sülh, təhlükəsizlik, iqtisadi əməkdaşlıq, mədəni proseslər və s. məsələlərə həsr olunduğunu diqqətə çatdırıb, tədbirin işinə uğurlar arzu edib.

Sonra çıxış edən AMEA-nın vitse-prezidenti vəzifəsinə icra edən, Şərqşunaslıq İnstitutunun baş direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva ölkəmizdə azərbaycanlı ideologiyasının yaranmasının və inkişafının, respublikamızın dünya birliliyinə integrasiyasının Ulu Öndərin adı ilə bağlı olduğunu deyib.

Gövhər Baxşəliyeva bu gün de Ulu Öndərin siyasi kursunun Prezident İlham Əliyev tərəfindən layiqinə davam etdirildiyini diqqətə çatdırıb.

Tədbirdə Qafqazşunaslıq İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Musa Qasımlı respublika konfransı haqqında ətraflı məlumat verib. Sonra "Heydər Əliyevin "Müstəqilliyimiz əbedidir" çoxcildiyində Qafqaz məsələləri: ümumi elmi-nəzəri baxış" adlı məruzə ilə çıxış edib.

Konfransda 6 bölmə iclasında məruzələr diniñəlib və müzakirələr aparılıb.

Sonda yekun dəyərləndirmə aparılıb.

"Heydər Əliyev və müasir Şərq" mövzusunda beynəlxalq konfrans

AMEA-nın Əsas binasında akademik Z.Bünyadov adına Şərqşunaslıq İnstitutunun və İraq Respublikası Strateji Araşdırımlar Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə Ümummilli Liderin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Heydər Əliyev və müasir Şərq" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib.

Tədbir Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başlayıb. Daha sonra Ulu Öndərin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Konfransı giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti, akademik Isa Həbibbəyli qeyd edib ki, ölkəmizin hər yerində olduğu kimi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında da Ulu Öndərin 100 illik yubileyinə həsr edilən tədbirlər keçirilir. "Heydər Əliyev

III" çərçivəsində Akademiyada 15-dən çox konfransın baş tutduğunu bildiren akademik Isa Həbibbəyli mayın 1-də Türkiye, Özbəkistan, Gürçüstan Elmlər Akademiyalarının rəhbərliyi və nümayəndələrinin iştirakı ilə AMEA-nın Ümumi yüksəcəsinin Ümummilli Liderin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş Xüsusi iclasının keçirildiyini xatırladı. Diqqətə çatdırıb ki, sözügedən iclasda Ulu Öndər Heydər Əliyevə, Prezident İlham Əliyevə, Qarabağa və Qərbi Azərbaycan mövzusuna həsr olunmuş Akademiyada işçü üzü görən 300-ə yaxın kitab ictimaiyyətə nümayiş etdirilib.

AMEA rəhbəri, həmcinin vurğulayıb ki, "Heydər Əliyev III" çərçivəsində Akademiyada 15-e yaxın fundamental monoqrafik əsər çapdan çıxıb və bu proses hazırda da davam etməkdədir. Bundan əlavə, "Heydər Əliyev və Azərbaycan Milli Elmlər

Akademiyası", "Heydər Əliyev Əlyazmalar İnstitutunda" və "Heydər Əliyev alimlərin xatirələrində" sənədi filmlərinin hazırlanlığını diqqətə çatdırıb.

Eyni zamanda Akademiyada "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzi tərəfindən icikildik "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın hazırlanlığını diqqətə çatdırıb.

Bugünkü konfransın əhəmiyyəti və vurğulanı AMEA rəhbəri tədbirin Ulu Öndərin Şərq siyasetini və Türk dünyası ilə qurduğu münasibətləri, atlığı addımların fəlsəfəsini elmi cəhətdən öyrənməyə kömək edəcəyini bildirib.

Sonra AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqşunaslıq İnstitutunun baş direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva "Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Şərq siyaseti" mövzusunda çıxışında bildirib ki, dövlət quruculuğunu bütün sahələri kimi, müstəqil

dövlətimizin yeni beynəlxalq münasibətlərinin qurulması da Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Akademik qeyd edib ki, Heydər Əliyevin Şərq siyaseti müstəqil Azərbaycanı yaşatmaq, onu hərəkəfi inkişaf etdirmək, problemlərimizi həll etmək, xalqımızın dünya xalqları birliliyində özünləyiq yer tutmasına nail olmaq məqsədi daşıyır.

Daha sonra İraq Respublikası Strateji Araşdırımlar Mərkəzinin rəhbəri, İraq-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin sədri Mutaz Muhiyi Əbdülhəmidin "Heydər Əliyev: Azərbaycanın ərəb və İslam dünyası ilə diplomatiyası" mövzusunda məruzəsi səsləndirilib.

İki gün davam edən konfransda Astana Beynəlxalq Universitetinin dosenti, t.ü.f.d. Taisiya Mamontova "Nursultan Nazarbayev və Heydər Əliyev: yeni müstəqil dövlətlər

de siyasi liderlik fenomeni", AMEA-nın Qadınlar Şurasının sədri, professor Rəna Mirzəzadə "Heydər Əliyev dərsleri Mehriban Əliyevanın Şərq ölkələri ilə mədəni və humanitar diplomatiyasında" və Lənkəran Dövlət Universitetinin dosenti, t.ü.f.d. Fəxrəddin Hüseyn "Azərbaycan-İran siyasi-diplomatik münasibətlərinin qurulmasına Heydər Əliyev mərhəlesi" mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər.

Həmçinin Yusif Balasaqunlu adına Qırğızistan Milli Universitetinin əməkdaşı, f.ü.f.d., dosent Jayna Kadirkulova və Belarus Dövlət Rabitə Akademiyasının əməkdaşı, tex.ü.f.d., dosent Yelena Kudritskayaın "Heydər Əliyevin ali texniki təhsil sahəsində Belarus-Azərbaycan əməkdaşlığının inkişafına verdiyi töhfə" mövzusunda videoçixışları dinlənilib.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr edilən "Gəncliyimiz gələcəyimizdir" mövzusunda konfrans

Mayın 5-də AR Elm və Təhsil Nazirliyinin Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunda Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyinə həsr edilmiş "Gəncliyimiz gələcəyimizdir" mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heytinin üzvləri, Elm və təhsil nazirinin müşaviri Nicat Məmmədli, milət vəkilləri, Mədəniyyət Nazirliyinin nümayəndəleri, elmi müəssisə və təşkilatların baş direktorları, gənc aliimləri iştirak ediblər.

Konfransdan önce Ulu Öndər Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətini eks etdirən neşrlərdən ibarət və Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun alımlarının tədqiqatlarının nəticələrindən dair sərgiye baxış keçirilib.

Konfransın əvvəlində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni sesləndirilib. Daha sonra Ulu Öndərin xatırəsi bir dəqiqəlik süxutla yad edilib.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli açaraq bildirib ki, ölkəmizdə və dünənindən çox bölgəsindəki səfirliklərimizdə, eləcə də Akademiyada "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində keçirilən tədbirlərlə Ulu Öndərin həyat və fəaliyyətinə, həmçinin müstəqil Azərbaycan dövlətinin uğurlarına nəzər yetirilir, keçilmiş yoluñ təhlil edilməsi ilə gələcək nəsillərə çatdırılması təmin olunur.

AMEA rəhbəri qeyd edib ki, Ümummilli Liderə həsr olunmuş tədbirlər içtimai-siyasi əhəmiyyəti ilə yanaşı, ciddi elmi əhəmiyyətə de malikdir və konfranslarda səsləndirilən fikirlər gələcək tədqiqatların istiqamətini müəyyənləşdirir və tədqiqatçılar üçün baza rolu oynayır. AMEA-nın və Elm və Təhsil Nazirliyinin əhəmiyyətini təsdiq edən institutların Ulu Öndərin 100 illiyinə həsr olunmuş tədbirlərlə, işıq üzü görən neşrlərle Azərbaycanda Heydər Əliyevin nümayəndəsi sanballı töhfələr verdiyi, başqalarına örnək olduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, bu, alımlarımızın mənəvi borchudur və məsuliyyətə yerine yetirirlər.

"Ulu Öndər heftə sovet hakimiyyəti dövründə Azərbaycanlıq ideologiyasını həyata keçirməkla xalqımızı gələcək dövlət müstəqilliyətə hazırlamış, keçid dövründə issa xilaskarlıq missiyası ilə Azərbaycanı yox olmaq təhlükəsindən xilas etmişdir. "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanması, torpaq İslahatları və digər layihələrlə bugünkü iqtisadiyyatımızın möhkəm temellərini atmışdır. İctimai-siyasi

sabitliyi təmin etmiş, müstəqil dövlətimizin yaşaması üçün hər şey yaratmışdır. Ən nəhayəti, Prezident İlham Əliyev kimi dövlət başçısını yetişdirərək Azərbaycana, xalqımıza bəxş etmişdir", - deyə akademik İsa Həbibbəyli diqqətə çatdırıb.

Prezident İlham Əliyevin XXI əsrin dünya liderləri sırasında özünəməxsus yeri olduğunu qeyd edən AMEA rəhbəri bu gün dövlət başçısının BMT-dən sonra ən böyük siyasi təşkilat olan Qoşulmama Hərəkatına sədrlik etdiyini diqqətə çatdırıb. Natiq vurğulayıb ki, Qarabağın erməni işgalindən azad edilməsi Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə həyata keçirilən "Damır yumruq" nəticəsində mümkün olmuşdur. AMEA prezidenti qeyd edib ki, bu gün dövlət başçısının liderliyi ilə Qarabağ "Böyük Qayıdış" həyata keçirilir, məcburi köçkünlərimizin öz dədə-baba yurdularına tez zəmardan qaytması üçün yenidənqurma işləri aparılır: "Laçında nəzərət buraxılış məntəqəsinin açılması regionun təhlükəsizliyi üçün atılmış mühüm addımdır. Bu günlərdə Vəsiyyətə daxil olan qardaş ölkələrlə əməkdaşlığı verdiyi önemdən, Azərbaycanın dünya siyasetindəki yerindən danışır.

Akademik çıxışının sonunda bildirib ki, Ulu Öndərin ideyalarını, başlatdığı bütün layihələri bu gün Prezident İlham Əliyev uğurla və məsuliyyətə yüksək səviyyədə həyata keçirir.

Sonra çıxış edən Azərbaycan Respublikası elm və təhsil nazirinin müşaviri Nicat Məmmədli konfrans iştirakçılarını AR elm və təhsil naziri Emin Əmrullayevin adından salamlayıb. Ümummilli Liderin ölkəmizdə elma və təhsil göstərdiyi qayğıdan bəhs edən N.Məmmədli qeyd edib ki, Ulu Öndərin sovet hakimiyyəti illerinde atdıığı addımlarla Azərbaycanın təhsil sisteminde ciddi deyişiklik baş vermiş, orta və ali təhsil müəssisələrinin, eləcə də təhsil alanlarının sayı artmış, hər kəsin bərabərhüquqlu təhsil almazı təmin edilmişdir. Heydər Əliyevin insan kapitalının ciddi önemini deyən Nicat Məmmədli Ümummilli Liderin təşəbbüsü ilə 15 mindən çox gəncin SSR-inin 170-e yaxın ali təhsil müəssisələrənə təhsil almağa göndərildiyini, bu siyasetin müstəqillik illerində Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini, Dövlət Proqramları ilə minlərlə gəncin dünənini aparıcı universitetlərində təhsil alıqlarını diqqətə çatdırıb.

Daha sonra Ulu Öndər Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətini eks etdirən videoçarx nümayiş etdirilib.

Konfransda "Heydər Əliyev böyük milli ideyalar daşıyıcısı id" mövzusunda çıxış edən Milli Məclisin İnsan hüquqları komitəsinin sədri, AR Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin İdare Heytinin sədri Zahid Oruc bildirib ki, Ulu Öndərin həyatını,

fəaliyyətini, Azərbaycana, xalqımıza xidmətlərinin sözlə ifadə etmək mümkün deyil və hər dəfə onun şərəfi həyatının səhifələrinə baxarkən yeni nüanslar ortaya çıxır. Ümummilli Liderin Bərdəyə, Şəmkire və Şəkiyə sefərlərini, vətəndaşlarla görüşürlerindəki maraqlı anları xatrladan millet vəkili Zahid Oruc qeyd edib ki, Heydər Əliyevi yaddaşlarda saxlayan onun sade xalqın rəhbəri, lideri olması idi. Heydər Əliyevin kadr məsələlərinə xüsusi həssaslıqla yanaşdığını deyən Z.Oruc Azərbaycanın Vətən mühərbişəsindəki qələbəsinin müəllifinin məhz Ulu Öndər olduğunu söyləyib.

Konfransda "91-lər"ndən biri, AMEA-nın müxbir üzvü İbrahim Əzizov müstəqil dövlət quruculuğu dövrünün çətinliklərindən, bu çətinliklərin aradan qaldırılmasında Ulu Öndərin xilasedici rolundan danışır.

AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., akademik Gövhər Baxşəliyeva öz çıxışında Ulu Öndərin dövlət quruculuğu siyasetindən, Türk Dövlətləri Təşkilatı və bu birliyə daxil olan qardaş ölkələrlə əməkdaşlığı verdiyi önemdən, Azərbaycanın dünya siyasetindəki yerindən danışır.

Sonra çıxış edən AR ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müşaviri Vüqar Kərimov Ulu Öndərin Azərbaycanda hakimiyyətde olduğu bütün dövrlərdə ölkəmizin təbiətinə qayğı və diqqətə yanaşdığını, onun təşəbbüsleri və səyi ilə ekosistemlərin və bioloji mütəxəliflərin mühafizəsi və səmərəli istifadəsi, yeni meşə massivlərinin salınması, şəhərlərin yaşaşdırılması üzrə çoxsaylı qanun və qərarların verildiyini bildirib.

"Yeni Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru Alqış Həsənoğlu öz çıxışında Heydər Əliyevi azərbaycanlıq ideyalarının banisi adlandırıb, respublikanın inkişafında Ulu Öndərin siyasi xəttinin alternativin olmadığını deyib, bu siyasetin Müzəffər Ali Baş Komandan, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən yüksək şəkildə davam etdirildiyine diqqət çəkib.

Sonra konfransda Fizika Institutunun laboratoriya müdürü, AMEA-nın müxbir üzvü Səlimə Mehdiyeva "Ulu Öndər və gender siyaseti", Mədəniyyət Nazirliyinin İnformasiya və İctimaiyyətə əlaqələr səbəbinin müdürü Meryem Qafarzadə "Heydər Əliyev və Azərbaycan mədəniyyəti", Yeni Azərbaycan Partiyasının veterani Rizvan Vahabov "Ulu Öndər Azərbaycanda vətəndaş cəmiyyətinin qurucusudur" və AMEA-nın Genç Alim və Mütəxəssisler Şurasının sədri Elmir Babayev "Heydər Əliyev və müasir Azərbaycan gəncliyi" mövzusunda çıxış ediblər. Çıxışçılar Ulu Öndərin Azərbaycan elminə, təhsilinə, alımlarına, mədəniyyətinə, qadınlarına, gənclərinə, mətbuatına

göstərdiyi diqqət və qayğıdan bəhs edib, görkəmli dövlət xadimi ilə bağlı xatirələrini bölüşüb.

Daha sonra AMEA-nın vitse-prezidenti, Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun baş direktoru, akademik İrəda Hüseynova çıxış edərək bildirib ki, Ulu Öndərin 70-ci illərdə həyata keçirdiyi təhsil islahatları ilə bir çox genç kimi, rəhbərlik etdiyi institutun yaranmasında mühüm rol oynayan, elmi bazasını təşkil edən alımlar də həmin islahatlarla xaricdə təhsil alb. Qeyd edib ki, həmin gənclər təhsillərini başa vuraraq Azərbaycana gəlib, elmimizin inkişafına xidmət ediblər.

Akademik İrəda Hüseynova bugünkü konfransın məhz böyük Azərbaycan alımı Cəlal Əliyev adı ilə bağlı olan AR ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunda baş tutmasının simvolik manasından danışır.

O bildirib ki, Heydər Əliyevin Azərbaycan elmi qarşısında mühüm xidmətlərindən biri də elmin ən müasir və perspektiv sahələrində yüksək təkərələşməsi, alım və mütəxəssis kadrların hazırlanğı ilə bağlı məsələyə ciddi diqqət yetirməsi olmuşdur. Ulu Öndərin biologiya və aqrar elmlərin ən müasir və perspektiv sahələrində yüksək təkərələşməsi, alım və mütəxəssis kadrların hazırlanğı ilə bağlı məsələyə ciddi diqqət yetirməsi olmuşdur.

Hazırda institutun 14 gəncin dünənini aparıcı üniversitetlərində doktorantura təhsili alıqlarını diqqətə çatdırır İrəda Hüseynovanın Monpelye Universitetində ikili diplom programı üzrə uğurla müdafiə etdiyini, son illerde institutun 2 gənc əməkdaşının "Gənclər üçün Prezident Mükafatı"na layiq görüldüyü bildirib.

Konfransın sonunda AR ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun gənc alım və mütəxəssisleri arasında keçirilmiş və Ulu Öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyinə həsr edilmiş müsabiqənin nəticələri açıqlanıb. Bildirilib ki, müsabiqənin əməkdaşları etibarla 91-lər"ndən biri, İbrahim Əzizov və 2-ci qızı Səlimə Mehdiyeva.

Müsabiqənin nəticələrinə əsasən, Səmra Mirzəyeva Fəxri fərmanı, Ayten Ağayeva 1-ci, Fidan Hüseynova və Elnarə Sadıqova 2-ci, Nərgiz Bayramova, Aygün Sadıqova və Səidə Zülfüqarova 3-cü yere layiq görüldülərlər. Həmçinin Pərvin Səferova, Zəriştəc Rüstəmova və Günay İsmayılova həvəsləndirici mükafata layiq görüldülərlər.

MÜSABİQƏ

Dilçilik İnstitutu

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu ştatda vakant olan vəzifələri tutmaq üçün müsabiqə elan edir:

**Türk dilləri şöbəsi üzrə baş elmi işçi - 1 yer.
Tətbiqi dilçilik şöbəsi üzrə kiçik elmi işçi - 1 yer**

Müsabiqədə magistrlər, filologiya üzrə fəlsəfə doktorları və filologiya elmləri doktorları iştirak edə bilərlər.

Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq, elan dərc edilən gündən etibarən bir ay müddətində elmi katibliyə təqdim edilmelidir.

**Ünvan: AZ1143, Bakı ş., H.Cavid pr., 117, V mərtəbə
Telefon: (+994 12) 5372088 (Elmi katib)**

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi akademik Ə.M.Quliyev adına Aşqarlar Kimyası İnstitutunun I kurs magistranti Afaq Baxşalı qızı Sadıqovaya 2023-cü ilde

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası tərəfindən verilən M05462022 №-li tələbə biletini itirildiyinən görə etibarsız sayılır.

Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun baş direktoru, akademik Dilməmə Tağıyev və institutun əməkdaşları AMEA-nın müxbir üzvü Məhəmməd Babanlıya atası

Baba Mahmud oğlu Babanlının
vəfatından keđərləndiklərini bildirir, dərin hüznə başsağlığı verirler.

Allah rehmet eləsin!

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev,
İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev,
Tofiq Nağıyev, İrəda Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev,
İsmayılov Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyin Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Qəzet "Elm" qəzetinin redaksiyasında yığılır və "CBS" nəşriyyatında çap olunur.

Tiraj: 2000

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

№ 17 (1371)

Пятница, 12 мая 2023 года

Сила в науке...

Низами Гянджеви

ELM

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Газета выходит с 1984 года

Лидер народа и автор Победы

Гейдар Алиев был носителем великой национальной идеи

Одним из основных направлений многосторонней деятельности общенационального лидера Гейдара Алиева была молодежная политика, участие юношеской и девушки в общественно-политической жизни страны, создание условий для формирования молодого поколения как достойных граждан.

Подготовка высококвалифицированных, образованных, патриотически настроенных молодых учеников и специалистов, формирование их как серьезных исследователей, соответствующих требованиям современной эпохи - вот приоритет и одно из важнейших направлений реформ, проводимых в НАНА в последние годы.

В этом плане трудно переоценить роль руководства Академии наук, которое оказывает всестороннюю поддержку молодежи, в том числе - предоставляет возможность учиться, стажироваться и проводить исследования в известных зарубежных научных центрах.

В системе Академии наук эксперты особо выделяют деятельность Института молекулярной биологии и биотехнологий (ИМББ) Министерства науки и образования, который на 75 процентов состоит из молодых исследователей, и руководит которым вице-президент НАНА, ведущая Отделением биологических и медицинских наук, генеральный директор Института молекулярной биологии и биотехнологий (ИМББ) доктор биологических наук, академик Ирада Гусейнова.

Наша молодежь - наше будущее

Именно в стенах этой научно-исследовательской структуры в канун празднования 100-летия общенационального лидера азербайджанского народа Гейдара Алиева было решено провести конференцию "Наша молодежь - наше будущее".

В мероприятии приняли участие президент НАНА академик Иса Габибов, члены президиума, советник министра науки и образования Ниджат Мамедли, депутаты ММ, представители Министерства культуры, генеральные директора научных учреждений и организаций, молодые ученые.

Перед началом конференции ее участники познакомились с выставкой изданий, отражающих жизнь и деятельность великого лидера, а также результаты исследований научных институтов.

Открывший конференцию академик Габибов отметил, что мероприятия, посвященные общенациональному лидеру, имеют не только общественно-политическое, но и серьезное научное значение, а идеи, высказанные на подобных форумах, определяют направление будущих исследований и служат базой для исследователей. "Институты, находящиеся в ведении НАНА и Министерства науки и образования, - поделился он, - внесли значительный вклад в изучение наследия Гейдара Алиева. Это моральный долг наших ученых, который они ответ-

ственно выполняют. И это неудивительно, ведь выдающийся государственный и политический деятель подготовил наш народ к государственной независимости, внедрив идеологию азербайджанства, находясь еще у власти в советское время, а своей спасательной миссией в переходный период спас Азербайджан от опасности исчезновения. Подписание "Контракта века", земельная реформа и другие проекты заложили сегодня прочные основы нашей экономики. Великий политик обеспечил общественно-политическую стабильность в стране и, наконец, подарил Азербайджану и нашему народу такого главу государства, как Ильхам Алиев".

Вспоминая великого человека

О заботе общенационального лидера о науке и образовании в нашей стране, а также о серьезных мерах, принятых азербайджанской образовательной системой, когда Азербайджаном руководил Гейдар Алиев, на конференции рассказал советник министра науки и образования Ниджат Мамедли. "По инициативе общенационального лидера, - отметил докладчик, - в 170 высших учебных заведениях СССР было направлено более 15 тысяч молодых людей, эта политика была успешно продолжена Президентом Ильхамом Алиевым в годы независимости, тысячи молодых людей получили образование в лучших научно-образовательных центрах

мира в рамках нескольких соответствующих государственных программ".

Выступление председателя комитета по правам человека Милли Меджлиса, председателя правления Центра социальных исследований Азербайджана Захида Оруджа "Гейдар Алиев - носитель великих национальных идей" было посвящено воспоминаниям рассказчика о поездках по районам страны (Барда, Шамкир, Шеки), во время которых он был в составе делегации, сопровождавшей общенационального лидера. "Сколько бы мы ни говорили о жизни и деятельности Гейдара Алиева, - резюмировал он, - всегда всплывают новые нюансы. Великий лидер запомнился прежде всего тем, что был лидером простого народа, и в то же время он - автор нашей Великой Победы".

О бережном и внимательном отношении к природе нашей страны, его личных заслугах в принятии важнейших природоохранных законов, эффективном использовании экосистем и биологического разнообразия, создании новых лесных массивов и озеленении городов рассказал замминистра экологии и природных ресурсов Вюгар Керимов.

Приоритет госполитики

Академик Ирада Гусейнова свое выступление посвятила образовательным реформам, проведенным великим лидером, в рамках которых и был создан возглавляемый ею институт. "Многие ученые, - заявил академик, - составляющие базу нашего института, ее основной костяк, учились за границей, а потом вернулись в родной Азербайджан и до сих пор служат развитию и процветанию азербайджанской науки".

В настоящее время 14 молодых ученых ИМББ обучаются в докторантуре ведущих университетов мира, двое молодых исследователей этой научной структуры награждены Президентской премией для молодежи. "Внимание к молодежи в нашей стране - один из главных приоритетов государственной политики, научный интеллектуальный потенциал играет важную роль в будущем каждой страны. Азербайджанская молодежь очень талантлива, и это необходимо использовать для процветания нашего государства", - заключила академик Гусейнова и в завершение конференции огласила итоги конкурса, посвященного 100-летию со дня рождения общенационального лидера Гейдара Алиева, проведенного среди молодых ученых и специалистов института.

Победителем конкурса стала Айтен Агаева, второе место разделили Фидан Гусейнова и Эльнара Садыгова, на третьем месте Наргиз Байрамова, Айтон Садыгова и Сайда Зульфугарова. Поощрительными наградами также отмечены Пирвин Сафарова, Заринатдж Рустамова и Юнай Исмаилова.

Сямре Мирзаевой, в 2021 году получившей Президентскую стипендию для молодежи, присуждена Почетная грамота НАНА.

Эра
Гейдара Алиева:
стратегия победы

стр. 10 ⇨

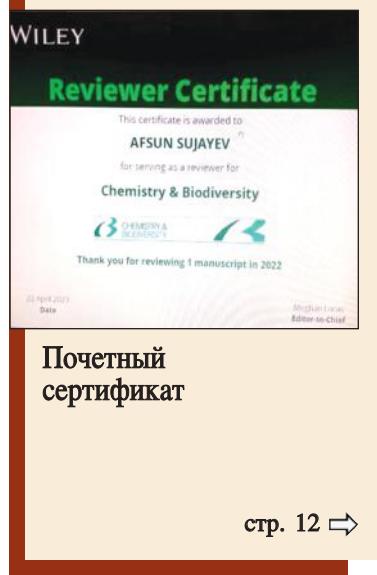
Гейдар Алиев
и нефтяная стратегия
Азербайджана

стр. 11 ⇨

Автор практических
важных работ

стр. 12 ⇨

Почетный
сертификат

стр. 12 ⇨

Эра Гейдара Алиева: стратегия победы

Лучший памятник великому сыну Азербайджана - независимый, сильный и процветающий Азербайджан

Эра - промежуток времени, выделяемый по тому или иному характерному явлению и событию в истории человечества. В истории Азербайджана есть продолжающаяся славная эра Гейдара Алиева, и границы ее определяются далеко не годами физического существования общенационального лидера, а величием и значимостью его идей и начинаний, масштабами и результатами его дел и свершений, их воздействием на судьбы Отечества.

Мое поколение хорошо помнит, как, возглавив Азербайджан в 1969 году, Гейдар Алиев дал старт коренным изменениям в республике, которые через несколько лет ознаменовались ощущимыми успехами и прорывом республики на первые роли в СССР. Начался мощный рост индустриального и аграрного секторов экономики, научного и культурного потенциала, сопровождающийся высоким духовным подъемом всего азербайджанского общества. Неуклонный процесс развития стал результатом самоотверженного труда азербайджанских нефтяников и строителей, хлопкоробов и животноводов, ученых и инженеров, всех трудящихся республики, возглавляемой Гейдаром Алиевым.

Приоритетная значимость углеводородов

Именно в те годы появилось выражение "Алиевский подход к делу", которое вобрало в себя умение Гейдара Алиева определять главные направления, приоритеты, глубоко вникать в проблемы, видеть перспективы развития, воспитывать руководящие кадры и вдохновлять людей. Именно эти качества, приумноженные на его феноменальную работоспособность, требовательность к себе и окружающим, бережное отношение к простым людям, давали те ошеломляющие результаты невиданных до тех пор темпов развития республики.

С этим периодом связаны и исторические заслуги Гейдара Алиева в организации и осуществлении геологоразведочных работ на Каспии в начале 70-х годов прошлого столетия. Без преувеличения можно сказать, что этот период стал ключевым в интенсивном освоении глубинных залежей нефти и газа на Каспии.

Учитывая огромный опыт азербайджанских нефтяников по осуществлению геологоразведочных, буровых, эксплуатационных работ на нефтяных месторождениях, и уступив настойчивым обращениям руководителя республики, Министерство нефтяной промышленности СССР в то время выделило Азербайджану многомиллионные средства и новое зарубежное технологическое оборудование, подъемные и полупогружные буровые установки, специализированные суда и другую технику для разработки морских месторождений на больших глубинах.

Была проведена огромная работа по разведке и освоению богатых месторождений глубоководной части азербайджанского сектора Каспийского моря, сданы в эксплуатацию новые нефтегазовые месторождения. Значительно окрепла и расширилась инфраструктура нефтяной промышленности республики. Как результат - в 1975 году, в год 25-летия Нефтяных Камней, в Азербайджане было добыто 27,1 миллиона тонн нефти, что впервые в послевоенные годы превысило уровень добычи 1941 года. К началу 80-х количество плавающих буровых установок уже составляло 11, и в результате их эффективного использования

Первая нефть, полученная на платформе "Чираг"

были разведаны и открыты новые богатейшие месторождения на глубине до 350 метров - "Азери", "Чираг" и "Гюнешли", составляющие ныне основную "нефтяную житницу" страны. Так за период с 1969 по 1982 годы в Азербайджане был создан мощный промышленный потенциал, который и сегодня служит независимому Азербайджану.

Я также хорошо помню и то чувство гордости, которое переполняло всех азербайджанцев, когда Гейдар Алиевич, назначенный первым заместителем председателя Совета министров СССР и избранный в состав Политбюро ЦК КПСС, уезжал в Москву, и то чувство надежды, охватившее отчаявшееся азербайджанское общество уже после его возвращения в Баку.

Вернув стране достоинство

Обычно говорят, что судьба, вознесшая Гейдара Алиева на вершины власти в СССР, сама же вернула его Азербайджану для его спасения. Но Гейдар Алиев никогда не был человеком, слепо следующим за судьбой. Будет правильнее сказать, что это не судьба выбрали его, а он сам выбрал себе эту судьбу, возглавив Азербайджан в один из самых важных этапов в истории страны - становления нового, независимого государства и национального возрождения.

История помнит эти годы упорной и тяжелой борьбы общенационального лидера за новый Азербайджан, которая останется в исторической памяти нашего народа как пример его беззаветного служения национальным идеалам. Гейдар Алиев остановил навязанную нам войну, удержал страну от казалось бы неминуемого распада, проложил новый курс внешней политики в новых политических реалиях, сберег с таким трудом достигнутую независимость, вернул стране достоинство и уважение мирового сообщества, определил и начал осуществлять курс на экономическое, социальное, духовное возрождение Азербайджана. И все это - в очень сложной и опасной ситуации, при деморализованном обществе и развалившейся экономике.

Известно, что после обретения государственного суверенитета Азербайджан столкнулся со множеством проблем во всех сферах экономики, в том числе, и в ее некогда ведущей нефтегазовой отрасли. Тяжелые людские и территориальные потери на Карабахской войне, миллионная армия беженцев, инфляция, измеряемая тысячами процентов, массовая безработица, разрушение привычного уклада жизни людей, отсутствие финан-

ции Гейдара Алиева, ежегодно отмечается в нашей республике как профессиональный праздник нефтяников.

Говоря о пути, начавшемся с "Контракта века", великий лидер сам отмечал, что "с 1994 года Азербайджан претворяет в жизнь свою нефтяную стратегию, и основной смысл, основные принципы этой стратегии заключаются в эффективном использовании богатого природного достояния Азербайджана, в том числе, нефти и газа, на благо народа".

Благодаря нефтяной стратегии Гейдара Алиева, начался приток в страну иностранных инвестиций, экономика, ведомая нефтяным локомотивом, начала интенсивно развиваться. "Контракт века" принес стране сотни млрд долларов, и Азербайджан, первым начавший эффективное освоение громадного энергетического потенциала Каспия и сформировавший качественно новую модель экономического развития, стал превращаться в процветающее государство.

"Контракт века", рассчитанный на далекое будущее, занял важное место в летописи нашей государственной независимости, ознаменовал собой начало политики "открытых дверей" для иностранных компаний. Как по объему планируемой добычи углеводородных ресурсов, так и по размеру вложенных инвестиций это соглашение вошло в число самых крупных в мире. Подписание "Контракта века" энергетическая политика Азербайджана перешла из региональной в глобальную плоскость, а Азербайджан занял ведущую позицию в geopolитике Кавказа и Каспийского региона.

Сегодня страна продает нефть и нефтепродукты более чем 30 странам. Суммарный объем нефти, добытой с ноября 1997 года с блока месторождений АЧГ, шагнул далеко за 4 миллиарда баррелей. За прошедшие годы было заключено еще 36 соглашений нашей страны с иностранными компаниями, предусматривающие дополнительное вложение в нефтегазовую индустрию Азербайджана около 60 миллиардов долларов США.

Грандиозный замысел - грандиозная реализация

"Контракт века" оказал огромное влияние и на рынок труда страны. В Азербайджане появились новые национальные высококвалифицированные инженерные и рабочие кадры по совершенствованию новым специальностям. Десятки тысяч граждан Азербайджана сегодня работают в зарубежных и местных предприятиях нефтегазового сектора и смежных с ним отраслях экономики страны.

Подписывая "Контракт века", Гейдар Алиев знал, что для полного экономического суверенитета недостаточно добывать нефть, нужно еще иметь возможность для ее гарантированной доставки покупателям. Идея транспортировки азербайджанской нефти на мировые рынки по новым маршрутам витала в воздухе с первых дней независимости. Но только в 1994 году, после подписания "Контракта века", идея получила реальное право на жизнь. Несмотря на "настойчивые предложения" с разных сторон, стало очевидным, что маршрут Баку-Тбилиси-Джейхан (БТД) станет основой энергетического коридора Восток-Запад и крупнейшим проектом на Южном Кавказе.

(продолжение следует)

Ибрагим ГУЛИЕВ,
вице-президент НАНА, академик

Гейдар Алиев и нефтяная стратегия Азербайджана

Реализация "Контракта века" является ярким доказательством претворения в жизнь верной нефтяной стратегии, составляющей концепцию экономического развития независимого Азербайджана

Современный этап развития нефтегазового комплекса Азербайджана начался после приобретения страной в 1990 г. независимости. В результате политической нестабильности и распада СССР экономике Азербайджана был нанесен значительный урон.

В очень сложной ситуации оказалась нефтяная отрасль экономики: было значительно сокращено ее финансирование, резко уменьшились объемы разведочного и эксплуатационного бурения и, как следствие, снизилась добыча нефти и газа в Каспийском море. Основными причинами снижения объемов добычи стали истощение запасов месторождений вследствие длительной эксплуатации; ограниченные возможности освоения новых залежей в связи с отсутствием современной техники и технологии для бурения скважин на глубине моря свыше 150-200 м, резкое снижение объема эксплуатационного метражи и малоэффективность работ над существующим фондом скважин. Выработка запасов по месторождениям в целом составляла к 1997 г. примерно 50 % от начальных извлекаемых запасов.

Перспективы развития топливно-энергетического комплекса на ближайшие годы связывали с вводом в эксплуатацию богатых месторождений. Вместе с тем отсутствие эффективных технологий сдерживало освоение месторождений с промышленными запасами (как правило, в глубоководной части Каспия), прирост запасов и их геолого-экономическая оценка так и не были обеспечены. Одним из путей преодоления решения экономических трудностей, с которыми столкнулось вновь образованное государство после обретения независимости, стало именно развитие нефтяной и газовой промышленности. Поэтому было важно привлечение иностранных инвестиций в экономику Азербайджана, в первую очередь в нефтяную и газовую промышленность Каспийского моря.

Стратегия развития нефтегазовой отрасли

Для превращения независимого Азербайджана в современное, сильное, обладающее устойчивой экономикой государство общенациональный лидер Гейдар Алиев определил нефтяную стратегию, которая стала основой коренной трансформации дальнейших политико-экономических реформ. Эта стратегия обеспечила привлечение иностранных инвесторов к разработке нефтяных месторождений Азербайджана, диверсификацию маршрутов транспортирования сырой нефти, эффективное управление нефтяными доходами и вступление страны в новый этап развития.

В июне 1993 г. Г. Алиев возглавил Милли Меджлис. Осенью 1993 г. у Гейдара Алиева прошли первые президентские выборы, на которых за него проголосовало 98,8 % населения. За два с половиной года ему удалось навести порядок в стране, обеспечить внутриполитическую стабильность. В сентябре 1994 г. в Баку руководители крупнейших транснациональных нефтяных компаний мира после длительных переговоров подписали "Контракт века" - соглашение о разработке нефтяных месторождений на глубоководном шельфе азербайджанского сектора Каспийского моря Азери, Чираг и глубоководной части Гюнешли. В настоящее время заключен 21 контракт с 35 компаниями мира по принципу совместного производства и раздела продукции. Прогнозируемые зарубежные инвестиции только за счет 10 подписанных соглашений оценены в 56 млрд долл. США. Подписание "Контракта века", ознаменовавшее начало нового перио-

да развития нефтяной индустрии и экономики Азербайджана, в целом наметило динамичный путь развития и процветания государства в XXI в.

"Контракт века", заключенный Президентом и общенациональным лидером Азербайджана Гейдаром Алиевым, успешно реализуемый его преемником нынешним Президентом страны Ильхамом Алиевым, позволил республике совершив значительный рывок в развитии и занять соответствующую геополитическую позицию в мире. Реализация "Контракта века" является ярким доказательством претворения в жизнь верной нефтяной стратегии, составляющей концепцию экономического развития независимого Азербайджана.

Хотя по предварительным расчетам извлекаемые запасы нефти на месторождениях Азери, Чираг и в глубоководной части месторождения Гюнешли составляли 511 млн т, впоследствии, согласно новым оценкам, запасы нефти были установлены в объеме 1,072 млрд т.

Эксплуатация этого гигантского блока месторождений предусматривалась в три стадии. 7 ноября 1997 г. на платформе "Чираг" была добыта первая нефть, успешно осуществлены последующие этапы. Для выполнения положений контракта в намеченные сроки и поставки растущих объемов добываемой нефти на международные рынки были построены и сданы в эксплуатацию новые нефтепроводы:

- в конце 1997 г. нефть стали экспортirовать на Черное море по трубопроводу Баку - Новороссийск;
- в 1999 г. был проложен и сдан в эксплуатацию нефтепровод из Баку в другой черноморский порт - Супсу. В декабре того же года на мировые рынки был выведен первый танкер, груженный азербайджанской нефтью;

● в 2002 г. в результате настойчивых усилий общенационального лидера Гейдара Алиева был заложен фундамент предусмотренного в "Контракте века" основного нефтепровода Баку-Тбилиси-Джейхан, который многие считали мифом или трубопроводом на бумаге. Строительство трубопровода, имеющее стратегическое значение, стало важным шагом в направлении превращения Азербайджана в энергетический коридор. 25 мая 2005 г. с участием Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева состоялась церемония открытия нефтепровода Баку-Тбилиси-Джейхан, в 2006 г. начато транспортирование азербайджанской нефти из турецкого порта Джейхан.

Для поставки азербайджанской нефти из Каспийского моря на мировые рынки были

построены нефтепроводы протяженностью до 1/10 экватора Земли:

Баку-Новороссийск (1330 км); Баку-Супса (833 км) и основной экспортный нефтепровод Баку-Тбилиси-Джейхан (1768 км).

К 2010 г. производство нефти и газоконденсата достигло рекордного уровня в 1 млрд т, при этом три четверти производства приходилось на блок Азери-Чираг-Гюнешли.

Добыча выросла с 5,2 млрд м³ в 2005 г. до 18,2 млрд м³ в 2015 г. С 2007 г. года Азербайджан стал нетто-экспортером газа (9,8 млрд м³ потребляется на внутреннем рынке). К началу 2020 г. в разработку блока Азери-Чираг-Гюнешли было инвестировано около 41 млрд долл. США, здесь добыто 546 млн т нефти, а также 49 млрд м³ попутного газа.

В азербайджанском секторе Каспия, начиная с 1930-1940-х годов и до 2022 г., было разведано не менее 46 перспективных площадей, на которых открыто около 30 месторождений нефти, газа и конденсата. Около 83 % всех известных на сегодня морских месторождений было выявлено здесь до 1991 г. Среди них - нефтяной гигант Азери-Чираг-Гюнешли (бывш. им. 28 апреля, им. Каверочкина и им. 26 Бакинских комиссаров) и газовое месторождение Шах-Дениз (бывш. Шахово-море). Позднее, в 1998-2011 гг. было открыто несколько новых, в том числе крупных (Абшерон, Умид) месторождений. Доразведка, выполненная на отдельных площадях района, позволила прирастить разведанные ранее запасы и подтвердить наличие промышленных залежей углеводородов (УВ) на глубинах более 6 км (Шах-Дениз). По текущим оценкам, суммарный объем запасов УВ на месторождениях района превышает 4,2 млрд тонн у.т., в состав которых 74 % представлены газом.

Подтвержденные запасы месторождения Шах-Дениз составляют 1,2 трлн м³ газа и 280 млн т газового конденсата. В сентябре 2011 г. было объявлено об открытии месторождения Абшерон. Прогнозные запасы месторождения - 350 млрд м³ газа и 45 млн т конденсата. Большие перспективы связаны с освоением ресурсов и запасов в пределах структуры Инам (100 млн т нефти и 100 млрд м³ газа) и на месторождении Умид (500 млрд м³ газа и 65 млн т конденсата).

В успешном решении вопроса о статусе Каспия неоценимую роль сыграла позитивная позиция президентов сопредельных государств и авторитет Г. А. Алиева. Вопрос о разделении Каспия дискутировался на самом высоком уровне всеми пятью прикаспийскими государствами. Реализация фор-

мулы "делим дно, а вода общая" и принципа поэтапности привела к выработке приемлемого решения по вопросу о статусе Каспийского моря с учетом интересов всех прикаспийских государств.

23-24 сентября 2002 г. состоялся визит Президента Азербайджанской Республики Г. Алиева в Москву, основной целью которого было подписание соглашения между Российской Федерацией и Азербайджанской Республикой о разграничении участков дна Каспийского моря. Подписание московского соглашения завершилось многолетние переговоры о статусе Каспия. Три прикаспийских государства - Азербайджан, Казахстан и Россия - пришли к общему соглашению.

В рамках Пятого Каспийского саммита в казахстанском городе Актау 12 августа 2018 г. состоялось подписание Конвенции о правовом статусе Каспийского моря - международного договора между Азербайджаном, Ираном, Казахстаном, Россией, Туркменистаном.

В соответствии с Конвенцией основная площадь водной поверхности Каспийского моря признается морем, а не озером, с вытекающими юридическими последствиями. Каспийское море остается в общем пользовании сторон, а дно и недра делятся соседними государствами на участки по договоренности между ними на основе международного права. Судоходство, рыболовство, научные исследования и прокладку магистральных трубопроводов осуществляют по согласованным сторонами правилам. В частности, при прокладке магистрального трубопровода по дну моря требуется согласие только той стороны, через чей сектор будет пролегать трубопровод. В Конвенции также зафиксировано положение о недопущении присутствия на Каспии вооруженных сил, не принадлежащих сторонам договора, а также определены пять прикаспийских государств, ответственных за поддержание безопасности на море и управление его ресурсами. Таким образом, Конвенция закрепляет за пятью государствами исключительные и суверенные права на Каспийское море.

В настоящее время географическая роль Каспия в связи с ожидаемыми крупными ресурсами нефти и газа четко приобретает геополитическую окраску. Нефтегазовые запасы Каспийского бассейна, пути их транспортирования на мировые рынки, участие в разработке недр являются предметом особого внимания со стороны отдельных государств. Выполненные исследования позволяют констатировать, что бассейн Каспийского моря по уровню извлекаемых ресурсов и перспективам добычи может выступать в качестве достаточно значительного регионального агента на мировом рынке УВ. Развитие геологоразведочных работ и начало крупномасштабной морской добычи в акватории Каспийского моря в целом привели к новым серьезным открытиям, крупным экономическим проектам и интенсивному развитию нефтегазового комплекса в Азербайджане.

Годы проходят, и мы все больше осознаем величие Гейдара Алиева. Он останется в мировой истории феноменальным человеком и выдающимся политиком.

Вагиф КЕРИМОВ,
завкафедрой, профессор, д.р. геолого-минералогических наук,
заслуженный геолог РФ,
советник гендиректора
Института нефти и газа
Министерства науки и образования
Азербайджана

"Горный журнал",
№4, апрель 2023 (Москва)

Автор практических важных работ

Основу научной деятельности академика Джуварлы составляет триада "кадры-фундаментальные исследования - внедренные разработки"

(окончание; начало - в предыдущих номерах газеты)

10 миллиардов человек - это условие экологического равновесия на земле, и будущим поколениям, хотят они того или нет, придётся согласиться с этим условием. Рост народонаселения может привести к замедлению, затем к задержке дальнейшего развития - прогресса. И наоборот, дальнейшее развитие энергетики потребует не только задержки роста народонаселения, но и может потребовать сокращения его численности, т.е. в любом случае фактор теплового барьера будет находиться начеку, подстерегая человеческие амбиции.

Словом, будущее может оказаться не очень весёлым. Ведь каждая страна, каждый народ захочет стать более цивилизованным, чем соседи - близкие или далёкие, использовать большее количество кВт/чел., а это может породить стремление сильных государств помешать этой тенденции, и желание построить в какой-либо стране электростанцию может оказаться возможным лишь с разрешения какой-то мировой структуры, если вообще может осуществиться такая возможность.

Если условия экологического равновесия нарушаются, то версии о том, что наша цивилизация не первая, окажется близкой к истине. Ведь на нашей планете есть ряд мест, которые своим существованием удивляют человечество. Это египетские пирамиды, истуканы острова Пасхи, гигантские рисунки на плато Наска, Стоухендж в Англии, представляющий комплекс сооружений между Бристолем и Саутгемптоном, созданным ее древним населением, кельтскими племенами. В частности, Стоухенджу - постройке из гигантских камней на юге Англии - более 4 тыс. лет. Каменные и земляные кольца Стоухенджа в точности моделируют орбиты планет Солнечной системы. Этими племенами по сути записано расположение элементов, число пи и т.д. Одновременно постройки расставлены таким образом, что по их расположению можно вычислять время приливов и отливов, предсказывать затмения, следить за фазами Луны. Подобных откровений великое мно-

жество. Выходит, что авторы этих проектов были высокообразованными людьми.

Позаботиться о грядущих поколениях

В связи с ситуацией, которая может возникнуть перед человечеством, академик Капица Петр Леонидович отмечает: "Мне думается, что не за горами то время, когда люди на всей планете удостоверятся в необходимости признания единых законов развития общества и на такой основе установят у себя наиболее эффективный и справедливый общественный строй".

Все это говорит о том, что есть большой простор для размышлений социологам, политологам и философам в реализации своих возможностей, которые, как нам кажется, должны быть направлены на формирование и нового уровня знаний, и новых идей, связанных с глобальной структурой будущего. А пока святой долг каждого поколения - позаботиться о грядущих поколениях, строго-настороже стремиться к всемирному бережению энергии в широком смысле этого слова, то есть к тому, чего мы пока не умеем или не делаем сегодня".

Представители научной школы, созданной Ч.М.Джуварлы, продолжают его дело в Институте физики, в Азербайджанском научно-исследовательском и проектно-исследовательском институте энергетики, ОАО "Азерэнержи", Бакинском государственном университете, Бакинском инженерном университете, Мингячевирском государственном университете, а также в Азербайджанском государственном университете нефти и промышленности (АГУНП). Ч.М.Джуварлы относился к преподавательской деятельности с большой любовью.

Основанный им в 2000 году журнал "Проблемы энергетики" вошел в ряд наиболее авторитетных научно-периодических изданий нашей республики. Он ориентирован на наиболее значимые научно-практические результаты в области энергетики, электрофизики, электротехнологии, источников энергии, информатики и экологии.

Ариф ГАШИМОВ,
академик

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильтагам Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашиева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшилиева, Джамиль Алиев,
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Ученый НАНА - в составе Вещательного совета ITV

В Милли Меджлисе вынесен на обсуждение вопрос об отборе кандидатов в члены Совета по вещанию Общественной телерадиовещательной компании.

Согласно проекту в члены Совета выдвинуты кандидатуры секретаря Конфедерации профсоюзов Азербайджана Гасана Джадарова, секретаря отдела печати и по связям с общественностью Конференции профсоюзов Азербайджана Азима Талыбова, генерального директора Института рукописей имени Мухаммеда Физули НАНА Теймура Керимли, ученого секретаря Президиума НАНА Сархана Хавари, членов правления Совета прессы Азера Хазрата и Агиля Алексера.

Вопрос был поставлен на голосование, после чего члены Совета по телерадиовещанию Общественной телерадиовещательной компании были избраны Гасан Джадаров, Теймура Керимли и Азера Хазрата.

Почетный сертификат

Редакцией журнала "Химия и биоразнообразие" всемирно известного издательства Wiley исполнительный директор Института химии присадок Министерства науки и образования доктор химических наук Афсун Суджаев удостоен международного сертификата рецензента.

Отметим, что в 2022 году ученым был награжден грамотой за вклад в укрепление позиций журнала в престижных международных базах, повышение его репутации и улучшение научных показателей путем точного и кропотливого изучения каждой представленной рукописи и предоставления объективного мнения о ее пригодности к публикации.

Химия и биоразнообразие охватывают все области исследований, лежащие на границе между химией и биологией, с целью расширения нашего понимания того, как природа работает на молекулярном уровне. Поэтому в журнале публикуются как полевые, так и междисциплинарные материалы в виде исследовательских статей и обзоров - это рецензируемый научный журнал, охватывающий все области химии и смежные области.

Издание индексируется в расширенном индексе научного цитирования и Scopus. По данным Journal Citation Reports, импакт-фактор журнала равен 2,745.

UN says artificial intelligence needs to be regulated to prevent abuse

The UN said that artificial intelligence (AI) needs to be monitored and regulated as it expressed concern about abuse, according to Anadolu Agency. The request came as Geoffrey Hinton, known as the godfather of AI, resigned from Google and warned of growing dangers from developments in the field.

There are concerns and calls for slowing the pace of new developments in artificial intelligence that has rapidly expanded in recent months as companies like OpenAI, Google and Microsoft continue to build systems.

Several notables in the field, including Elon Musk, demanded a pause on rapid developments citing "profound risks to society." The UN previously expressed concern about the use of AI technology and its abuse. "As artificial intelligence develops it needs to be monitored carefully and the right regulations and standards need to be put in place to make sure that this type of technology is not open to abuse" said UN deputy spokesman Farhan Haq.

He said companies developing AI should pause and put forth further perspective for governments to consider as they go about determining how these technologies should be developed.

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "CBS".
Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000